

Literatūra

RAŠTLJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 194

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

IX METAI

DR. VILIUS STOROSTAS
VYDŪNAS

Dr. Martyno Anyso paskaitos Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos suruoštame a. a. Vydūno mirties minėjime Hamiltone š. m. kovo 22 d. santrauka.

Neseniai, vasario 20 d., nepilnai sulaukęs 85 m. amžiaus, Detmolde, Vakarinėje Vokietijoje, tremtyje, amžiams užmerkė akis didysis lietuvių tautos ir ypatingai Mažosios Lietuvos lietuvininkų budintojas ir gairintojas, visuomenininkas, dainius, poetas, filosofas, jaunimo auklėtojas, Kauno universiteto filosofijos garbės daktaras, Vilius Storostas-Vydūnas. Jis buvo palaidotas evangelikų liuteronų kapinėse Detmolde š. m. vasario 26 d.

Noriu pabrėžti, jog šitoje trumpoje kalboje, galėsiu paliesti jo gyvenimą tik bendrai, stambiais bruožais, nes neįmanoma trumpoje paskaitoje paaiškinti visą velionies gyvenimo veiklą, kuri, kaip mums visiems žinoma, pasižymėjo savo nepaprastu darbiningumu ir veiklumu, ir tam tikram mūsų tautinio gyvenimo periodui, ypatingai Mažosios Lietuvos, uždėjo savo antspaudą. Kaip mums dabar iš spaudos paaiškėjo, nabaštikas rašė ligi savo paskutinių gyvenimo valandų, tai išdėstydamas savo filosofines mintis, tai aprašindamas gyvenimą kai kurių jam artimų žmonių, žuvusių kariniuose ir pokariniuose laikuose.

Vydūno visuomeninė ir kultūrinė veikla buvo nepaprastai didelė. To krašto lietuvininku kultūriname ir politiniame gyvenime Vydūnas yra šalia Martyno Jankaus ne tik ryškiausia, bet, literatūrinėmis akimis žiūrint, ir pati didžiausia asmenybė, kokios po Kristijono Donelaičio Mažojoje Lietuvoje nebuvo. Jo veikla yra milžiniška ir dėl to, jog jis yra išvares platus kultūrinio darbo baras, kuris siekė 60 m. su viršum. Savo kultūrinei veiklai jis naudojo įvairias priemones: pedagoginį darbą, kalbos gerinimą, giesmes ir dainas, bažnyčią, spaudą, vaidinimą jo paties pasirašytu veikalų ir gyvųjų žodį per įvairias lietuviškas organizacijas. Visur jo veikla buvo vaisinga ir pažymėtina didelė. Daugel tų laikų darbuotojų ir priaugančio jaunimo galvosena buvo nustatyta Vydūno ir jo veiklos.

Vydūno jaunystė

Vilius Storostas gimė 1868 m. kovo 22 d. Jonaičiuose, šilutės apskrityje. Jo tėvas, Anskis Storostas, vienas iš jaunėsių sūnų, buvo baigęs misionierių seminariją Berlyne ir rengėsi išvykti į Afriką skleisti evangeliją tarp juodųjų ano krašto gyventojų. Tam tikslui jis buvo išmokęs anglų ir olandų kalbas. Bet būdamas silpnų plaučių ir nesveiko skilvio, buvo rastas šitam užsiėmimui netinkamas ir turėjo nuo jo atsisakyti. Jo motina, Marė Ašmonaitė, buvo kilusi iš Lankupių kaimo, Priekulės apylinkės, kur jos tėvai turėjo stambų ūkį. Motina buvusi labai muzikali, mėgusi giedoti ir dainuoti, todėl šituose senoviškuose prie Minijos upės krantų gulinčiuose kaimuose buvo labai mėgiama. Motinos brolis buvęs sakytojas, kelių religinių giesmių autorius. Vydūno motina, pasiekusi 71 m. amžiaus, mirusi 1907 m. kovo 18 d.

Vydūno tėvas buvo kilęs iš Pagirių kaimo, šilutės apskrityje. Ir jo tėvai bei prabochiai buvo ūkininkai, gyvenę iš senovės aname krašte. Vydūno prabochių tarpe mi-

Paskutinė Dr. Vydūno kelionė į amžinojo poilsio vietą Detmolde evang. liut. kapinėse, Vokietijoje.

Paskui karštą Lietuvos vėliavą neša L. V. 16 S-jos moksleiviai-skautai. 1953 m. vasario 26 d.

nimos pavardės: Milkeraitis, Ašmons, Ašmonaitis, Viršalaitikė, Grigolaitikė, Mariškė Kundrotikė, Katarina Preikikė. Iš šito darosi aiški išvada, kad Vydūnas buvo grynas Mažosios Lietuvos sūnus, kuris šitame krašte praleido beveik visą savo gyvenimą ir visą amžių liko Mažosios Lietuvos sūnumi, nors jo veiklos spinduliavimas siekė toli į Didžiąją Lietuvą jau iš pat anksčiausių laikų.

Po nepasisekusio išvykimo į Afriką, Vydūno tėvas kurį laiką kunigavo Naumiestyje, Didžiojoje Lietuvoje. Kadangi jo žmona nenorėjo nuolatinių apsigyventi rusų valdomoje Lietuvoje, jo tėvas persikėlė į Naukiemį, Pilkalnės apskrities, ir čia įsteigęs parapiją kunigavo ir kartu mokytojavo ten esamoje mokykloje.

Vėlionies tėvai, kaip daugel to krašto gyventojų, buvo labai religingi. Tėvas jau iš jaunu dienų vaikus mokė melstis ir religines giesmes giedoti. Sūnus Vilius rodė didelį palinkimą muzikai, kurį jis buvo paveldėjęs iš motinos. Šitas talentas jį vėliau įgalino muzikuoti, chorams diriguoti ir daugel lietuviškų dainų komponuoti.

Storostai buvo inteligentiška šeima, kuri turėjo palinkimą prie pedagoginio darbo. Vydūno trys vyresni broliai baigė mokytojų seminarijas ir vėliau buvo gimnazijų mokytojai. Jaunesnysis brolis Albertas mirė dėl plaučių nesulaukęs 30 metų amžiaus.

Ir pats vėlionis susirgo plaučiais, sulaukęs 17 metų amžiaus, turbūt, džiova. Taip pat jis sirguliavo skilviu kaip ir jo tėvas. Ligonis nuo to laiko sustojo mėsa valges, pasidarė vegetaras ir tokiu liko visą amžių. Keistu būdu, kad prie šitos dietos plaučiai pagijo, nors bendrai šitai ligai pagydyti reikalinga daug riebalų. Ir svečiuose jis niekuomet nelietė nevegetariškų valgių. Nekartą jis šeimnininkams yra pasakęs, jog "jis nevalgęs lavonų". Vegetariškų valgių kiekio užteko palaikyti jo asketišką kūną bei nenuilstančią dvasią.

Vydūnas kaip pedagogas

Ir Vilius Storostas buvo numatytas pedagoginiam darbui. Jis mokėsi Pilkalnės ir Ragainės mokytojų seminarijose. Įgijęs mokytojo cenzą, jis buvo paskirtas į Kintų mokyklą ir čia mokytojavo 4 metus. Bet liaudies mokykla nepatenkino gabiojo jaunuolio. Vydūnas protarpiais tęsė mokslus Berlyno, Halės, Leipcigo ir Greifswaldės universitetuose, kur mokėsi anglų ir prancūzų kalbų. Kartu jis studijavo filosofiją, kurios mokslas dėjo pamatus jo vėlesnei pasaulėžiūrai. Išlaikęs egzaminus, Vydūnas mokytojavo ligi 1912 m. Tilžės vidurinėje mokykloje, dėstydamas anglų ir prancūzų kalbas.

Šitame laikotarpyje prasidėjo jo nenuilstamas tautinis ir kultūrinis veikimas. Išsitarnavęs pensijos minimumą, Vydūnas tuomet išėjo iš pedagoginės tarnybos ir visą laiką pašventė visuomenės veikimui, literatūros darbams ir savo filosofinėms studijoms. Pensija, kaip ištarnavusiam tik laiko minimumą, buvo labai nedidelė, bet jos užteko šito tautiniams darbams pasišventusio asketo kukliam gyvenimui ir jį dar daugiau įgalino užsiimti mokslisku ir visuomenės darbu. Nebėdūnant valstybinėje tarnyboje, jam nebegalėjo daryti sunkumų jo perdėtiniai. Nereikia užmiršti, kad tuomet kaizeriškoji Vokietija buvo pasiekusi savo galybės maksimumą, buvo pasistačiusi tikslą galimai greičiau suvirškinti jos ribose esančias mažumas ir atidžiai sekė ir galimai trukdė kiekvienos mažumos kultūrinį ir politinį darbą.

Jau anksti Vydūnas užmezgė ryšius su savo tautos broliais Didžiojoje Lietuvoje. Jau nuo 1900 m. jis kaip paskaitininkas ten lankėsi. Dr. Basanavičiaus kviečiamas, jis nuo 1908 m. ligi trumpai prieš pirmąjį pasaulinį karą skaitydavo paskaitas Lietuvos Mokslo Draugijoje Vilniuje. Pirmam pasauliniam karui baigiantis, 1917-1918 m. Vydūnas dėstė lietuvių kalbą Berlyno universiteto Oriento seminare ir tuo metu parašė lietuvišką gramatiką ir įvadą į lietuvių kalbą. Tuo pačiu laiku vienas jo brolių parašė Lietuvos istoriją vokiečių kalba. Šitas veikalas vokiečius pirmą kartą supažindino jų kalboje su lietuvių tautos praeitimi. Reikia dar pažymėti, kad vėliau, Lietuvos nepriklausomybės laikais du iš jo brolių mokytojavo Klaipėdos gimnazijose (vienas Vytauto Didžiojo gimnazijoje).

Lietuvos nepriklausomybės laikais Vydūnas protarpiais mokytojavo Palangos ir Telšių gimnazijose. Pirmutinėje jis dėstė vokiečių kalbą ir dainavimą. Jo buvusieji mokiniai apie jį pasisakė kaip apie gerą mokytoją, sugebėjusį nepaprastai vaizdžiai mokyti. Jo išmokyti eilėraščiai dar šiaudien tebesą kai kurių mokinių atmintyje. Savo paskaitose jis buvo geras oratorius, kuris pajėgė atidžiai klausančius patraukti į savo orbitą. Jo minties nesuprantantiems jis kartais pasidarydavo nuobodus. Ir bendrame gyvenime, kiek aš turėjau progos su juo susitikti, jis nemėgo tuščiomis kalbomis praleisti laiką, bet mieliamisiai dėstė savo mintis, jeigu jis rado bent vieną atidų klausytoją. Lietuvos nepriklausomybės laikais jis dažnai lankėsi Lietuvoje ir, tur būt, nebus nei vieno miestelio, kurio gimnazijoje Vydūnas tai viena arba kita tema nebuvo skaitęs paskaitų.

Vydūnas kaip chorvedis ir visuomenininkas

Jau 1886 m. lietuviams taip labai žinomai Mažosios Lietuvos draugijai "Birutei" į pagalbą atėjo Vydūnas, kuris lankėsi jos susirinkime Gastuose ir tuomet susipažino su jos kalbėtoju Dr. Bruoziu, arba tiksliau sakant, Brožaičiu, žinomu Mažosios Lietuvos veikėju. Su juo Vydūnas susipažino ir susidraugavo.

Kiek vėliau kunigas Reidys pradėjo organizuoti bažnytinį chorą. Jo chorvedžiu buvo pakviestas Vydūnas. Neilgai pagalvojęs, jis sutiko ir šitam chorui ir jo tęsimui vadovavo kelis dešimtmečius.

Nebuvo lengvas dalykas tais laikais suorganizuoti lietuvišką chorą. Be politinių sunkumų trūko giedotojų ir tinkamų lietuviškų giesmių bei dainų. Vydūnas jas rinko iš liaudies, pritaikė jų muziką choro reikalavimams, pats rašė, pats kompo-

navo ir galiausiai daugel išvertė iš vokiečių kalbos.

Vydūno choras didžiųjų švenčių proga giedojo Tilžės lietuvininkų bažnyčioje. Bet Vydūnas tuo nepasitenkino. Lietuviška giesmė greitai paplito ir į kraštą, nes choras dalyvavo draugų vestuvėse, laidotuvėse ir kai kuriose šeimos šventėse.

Iširus Birutės vyrų chorui, kuris buvo susidaręs Vydūno paskatintas, šitas bažnytinis choras dainavo ir Birutės ruošiamose šventėse. 1899 m. vasario 12 d. Vydūno choro giedotojai pirmą kartą suvaidino jo paties parašytą veikalą: "Pasiilgimas Veldėtojo". Tai buvo istorinis įvykis, nes, tur būt, pirmą kartą lietuvių kalba skambėjo scenos veikale. Pažymėtina, kad tame veikale dar kaip mokinys vaidino ir Dovas Zaunius, vėliau buvęs Lietuvos užsienių reikalų ministeris.

Nors Vydūno bažnytinis choras lietuviškoje visuomenėje turėjo didelį pasisekimą, bet kartu jis nepatiko tūliems svarbesnims asmenims, lietuvininkams ir vokiečiams, kad choras bažnyčioje gieda, o už bažnyčios sienų dainuoja. "Netrukus reikėjo iš bažnyčios trauktis", vėliau apie tai rašė Vydūnas. Giedotojai nusistatė į bažnyčią nebevertis bet rengti už jos sienų koncertus su dainomis.

Iškilius tolesniems nesusipratimams su Birutininkais, ligi tol veikusių bažnytinis choras persiorganizavo į Lietuvių Giedotojų Draugiją ir nuo tos dienos ruošė vakarus ir šventes tuo vardu. Dabar prasiidėjo platus ir sėkmingas Vydūno veikimas šioje srityje. "Esant tokiam veikiam chorvedžiui", kaip kartą patriarchas Martynas Jankus rašė, Lietuvių Giedotojų Draugija savo koncertais ir vaidinimais kas kartą stipriau pasireiškė ir įgijo visuomenėje vis daugiau simpatijų. Tai matydama, "Birutė" persiorganizuodama, iš savo veiklos programos išbraukė tautiškų švenčių, koncertų ir vaidinimų rengimą, visą tai palikdama Giedotojams. 1905 m. vasario mėn. Birutei minint savo 20 metines sukaktuves, šventėje dalyvavo ir Giedotojų Draugijos choras, kuris tuomet suvaidino Vydūno parašytą tai šventei pritaikytą komediją "Birutininkai".

Savo iškilmingumu pasižymėjo Giedotojų Draugijos suruošta Tilžėje šventė 1907 m. rugpiučio mėnesį. Joje susirinko apie 4,000 žmonių, jų tarpe daugel vokiečių ir svečių iš Didžiosios Lietuvos. Keli šimtai tautiškuose rūbuose apsirengusių lietuvių šventę padarė įspūdingesnę ir iškilmingesnę. Kaip iš vis didėjančio lankytojų skaičiaus matyti, abiejų kraštų lietuviai pradėjo žiūrėti į Vydūną kaip į koki tautinį pranašą. Šitas Vydūno sukeltas tautiškuos daugiatais buvo paliestęs kraštus, gulinčius abiejose pusėse Nemuno ir prie Šešupės. Bet ir pačiame Klaipėdos mieste ir jo apylinkėje rado gyvą atgarsį Lietuvių Giedotojų draugijos daina.

Visame krašte pradėjo steigtis Jaunimo Draugijos kaip: Rūta, Ažuolas, Aušra, Žiedas, Spindulys, Dobilas, Lelija ir t.t. 1913 m. Tilžėje įsisteigė lietuvių gimnazijos mokinių draugija "Kardas". Kadangi šitos ir kitos jau anksčiau įsteigtos draugijos veikė paskirai, kilo sumanymas įsteigti vieną draugiją, kuri visų draugijų veiklą koordinuotų ir jas sujungtų į vieną organizaciją. 1912 m. rugpiučio 11 d. Tilžėje susauktame visų Mažosios Lietuvos atstovų suvažiavime, suvažiavimo pirmininku buvo išrinktas Vydūnas. Čia pat buvo priimtas ir jo pasiūlymas įsteigti Mažosios Lietuvos draugijų Santarą, kuri egzistavo ligi antrojo pasaulinio karo pradžios.

Vydūno ūgdomoji bei skleidžiamoji lietuviška giesmė bei daina žadino Mažosios Lietuvos jaunimo tautinius jausmus ir jo sąmonę, dorino jį ir auklėjo jo estetinį skonį. Vydūnas šioje srityje dirbo nepailstamai. Vydūnas kartu su jo jauniausiu broliu Albertu, kurį jis, pinigų pasiskolinęs, siuntė į Berlyno muzikos akademiją mu-

Prie Dr. Vydūno kapo garbės sargyboje stovi L. V. 16 S-jos moksleiviai-skautai. 1953 m. vasario 26 dieną, Detmold, Vokietija.

zikos mokytis, atostogų metu studijavo įvairius muzikos veikalus ir kartu gvildeno klausimą lietuvišką operą parašyti. Jo talentingo brolio ankstyva mirtis šitą ir daugel kitų sumanymų sutrukdė.

Vydūnas labai mėgo arfą skambinti. Po daugel rašymo pailsęs, jis atsisėdavo prie šito instrumento ir jo balsuose rado poilsio. Savo jaunesniose dienose jis buvo išmokęs trimituoti. Vasaros metais, saulei leidžiantis, nekartą pasigirdo iš Rambynų kalno trimito balsai, kurių aidai toli nusikambėjo per Nemuno lankas. "Garsusis Rambynas, kur žiloje senovėje degdavo lietuvių šventosios ugnies aukurai, tautiškos muzikos garsai ir nepaprastai gražūs gamtos reginiai, padėdavo Vydūnui pajusti plasdancią praeitį, laikų dvasią ir ją įkūnyti savo kūrinuose", kaip prieš keletą metų rašė p. Merkelis savo straipsnyje apie Vydūną. Jis taip pat labai mėgo kankles. Jo sukomponuotas dainas jis išleido pavadinimais: Lietuvos Aidai, 1904 m. ir Lietuvos Varpeliai, 1909 metais.

Kai aš Vydūną 1947 m. vasarą Detmoldė paskutinį kartą mačiau ir kalbėjau, jis prisiminė anuos, seniai praėjusius laikus, kai dar ilgai prieš pirmąjį pasaulinį karą dideliu mastu buvo veikiamas, kai Jokubinėje kartais negalėjo tilpti visi lietuviškų parengimų lankytojai, kai daugelis turėjo grįžti atgal. Šituos parengimus, anot jo žodžių, lankė ne tik lietuvininkai, bet ir vokiečiai. "Bet visuomet mūsų didieji priešai radosi ir mūsų pačių tarpe", aiškino Vydūnas. "Tuomet man buvo priekaištaujama, kodėl mes kviečiame į mūsų parengimus, į mūsų dainų šventes ir vokiečius ir kodėl mes kai kuriais atsitikimais net jų šventėse dainuojame". Minėjo ir pavardes tų, kurie jį ir Giedotojų Draugiją daugiausia puldavo. "Bet koks čia galėjo būti nusikaltimas tai darant", klausė Vydūnas. "Lietuvininkai tuomet tikriausiai galėjo didžiulis, jeigu kitos tautos nariai norėjo pasiklausyti lietuviškų dainų."

Tai buvo anie Aušros laikai, kai Vydūnas kartu su patriarchu Jankumi budino lietuvininkų tautinę sąmonę. Jankus su savo Birute veikdavo grynai politiniai, Vydūnas su savo Giedotojais išoriniai veikė grynai kultūriniai. Vienas padėjo kitam, abu visuomenininkai siekė vieno tikslo, krašto gyventojų tautinės sąmonės budinimo, nors kartais vienas kito nesuprasdami.

Nors ano pasimatymo metu Vydūnas turėjo arti 80 metų amžiaus, reikėjo stebėtis jo skaidria atmintimi ir dabartinės padėties supratimu. Pažvelgęs į jo asketišką, inteligentišką, pailgą veidą, mėlynas akis ir ilgus baltus plaukus, manei matęs vieną iš anų jau senai praėjusių laikų užsilikusį vaidilą, dainavusį apie Lietuvos galinčių laikų kovas ir pergales. Kalbant jo akys žibėjo kaip kokios vidurinės šviesos šviečiamos. Vydūnas kalbėjo gražia lankinikiška tarme, pamažu, apgalvodamas ir vartodamas kai kuriuos iš jo veikalų mums žinomus specifinius išsireiškimus.

Giedotojų Draugija buvo ta Vydūno priemonė, per kurią reiškesi jo visuome-

ninė, kultūrinė ir meniška siela. Jis keldamas lietuvininkų tautinį supratimą, lietuvišką kultūrą, siekė ir kultūringo ir taikingo sugyvenimo su vokiečiais, bet kartu smerkdamas vokiečių šovinistinį nacionalizmą.

Vydūnas kaip poetas

Po Kristijono Donelaičio Vydūnas yra žymiausias Mažosios Lietuvos poetas ir rašytojas. Per savo ilgą ir nepaprastai darbštingą amžių jis yra parašęs apie 70 dramatinio, kultūrinio, visuomeninio ir filosofinio turinio veikalų, neskaitant skaičių jaunesnėse dienose išleistų dainų rinkinių ir rašinių įvairiuose žurnaluose ir laikraščiuose.

Vydūnas savo raštus sukūrė specifine, jo sudaryta rašyba, dabar pavadinta vydūniška. Pamatan jis ėmė gražiąją Nemuno ir Šešupės pakrančiuose kalbamą lietuvišką tarmę ir kai kurias specifines kalbos ypatybes, šnekamas į šiaurę ir rytus nuo Klaipėdos miesto. Savo rašybą sudarydamas, jis norėjo parodyti lietuvių dvasios nepriklausomybę, išmesdamas iš rašybos visas nosines ir raidę č, ją pakeisdamas raidėmis: ti, vieton mačiau — matiau, daryčiau — daryčiau. Tuo jis norėjo paimti kalbai ne slavišką skambėjimą ir ne slavišką vaizdą. Raidei š jis davė specifinį ženklą. Visuomet vartojo dviskaitą, kaip Mažojoje Lietuvoje buvo kalbama. Dar Lietuvos nepriklausomybės laikuose, kai kalbai trūko tam tikrų terminų, jis juos nukalė pagal kalbos jausmą, eidamas atgal per graikų kalbą net į tolimą sanskritą, kurią kalbą ir rašybą jis gana gerai pažino. Jis savo kalbą ir rašybą vartojo ligi paskutinių gyvenimo valandų. Rašydamas straipnius laikraščiams ir žurnalams, jis prašydavo redaktorių palikti jo kalbos ir rašybos savumus. Šita vydūniška rašyba ir kalba buvo kiek praplėta Mažojoje Lietuvoje, bet Didžiosios Lietuvos žmonėms ji, dėja, liko svetima.

Vėlionis iš pat ankstybiausių laikų savo raštuose pasirašydavo pseudonimu Vydūnas. Kaip matyti iš kai kurių rašinių laikraščiuose ir posakių kalbose, jo reikšmė nevisai aiški. Nekartą turėjau progos su juo dėl to kalbėtis. Jo aiškinimu, šaknis Vyd esanti giminingoje Sanskrito kalboje, ji taip pat kartojasi kai kuriose indogermaniškos kilmės kalbose, ypatingai lietuvių, pavyzdžiui Vytautas, Tautvydas, Mažvydas, Monivydas ir t.t. Ją randame ir lotynų kalboje: videre (matyti) ir lietuvių: išvysti. Prie šito Vyd jis prijungė raides: ūn, kuri silaba dažnai kartojosi dabar išmirusioje senprūsų kalboje. Pridėjo lietuvišką gālūnę as ir iš šito sudarė savo slapyvardį Vydūnas. Tai turėjo reikšti: išvystantį, matantį. Vokiečių kalboje tai reikštų: Seher, anglų: seer. Lietuviškas žynys nevisai atitinka, nes žynys turi burtininko prieskonį.

Šiuo pseudonimu vėlionis Lietuvoje buvo daug daugiau žinomas, negu jo paveldėta pavardė Storostas, bet ne Storosta arba Starosta, kaip kai kuriuose rašiniuose arba laikraščiuose teko matyti.

Vydūno žymiausieji scenos veikalai yra: Amžina Ugnis, Mūsų laimėjimas, Jūrų varpai, Vergai ir Dykiai, Žvaigždžių Takais, Likimo Bangos, Gaisras.

Populiariausias jo veikalas yra dramatiška iš trijų dalių aidija "Prabočių šešėliai, Schatten der Ahnen, kaip vokiečiai jį pavadino. Čia Vydūnas rodo lietuvių tautos istorinį kelią, būtent lietuvių tautinės sąmonės silpnėjimą, visišką prigesimą ir prigesusios sąmonės atsigavimą. Veikale jis ragina lietuvius į kultūrinę kovą, į sau žmoniškumą, nevergauti savo ir kitų užgaidoms bei geiduliams, gyventi kilniais idealais.

(Tąsa bus atkarpoj)

UŽBURTI LOBIAI

LIAUDIES SAKMĖS

Sudarė JONAS BALYS

1-2. Užbūrimas: ta pati ranka tepaimis

1. Kitą kartą gyveno bagotas ūkininkas. Ans turėjo didelę šeimyną. Tas ūkininkas buvo jau senas ir jau nusimanė, kad greitai mirs. Susirgęs vieną šventą dieną ans išvarė visą šeimyną į bažnyčią. Ano paklausė ir visi namiškiai išėjo, bet vienas gudrus sūnus pasikavojo ir nėjo į bažnyčią. Tas sūnus ir mato: tėvas išėjo iš trobos ir išsinešė didžiausią skrynią pinigų — led led paneša tą skrynią. Tam sūnui keista išrodo — kur ans gali tuos pinigus nešti? Veizi, kad neša į antrą sodo galą, iškasa didžiausią gilią duobę ir deda ten tuos pinigus. Ir uždėjo tokį apžadą: "Tas tuos pinigus iškas, kas su mano ranka kas." Užkasęs tuos pinigus ir vėl eina į trobą. Sūnus jau žino tų pinigų apžadą. Paskui veizi — išsineša antrą skrynią, dar didesnę už tą pirmąją. Nusineša į dirvą, iškasa duobę, dėdamas tuos pinigus uždėda tokį apžadą: "Kas su savo pačia ars, tas tuos pinigus išars." Sūnus girdėdamas jau nebetveria, nes buvo girdėjęs, kad apžadus žinodamas visuomet pinigus iškasi. Paskui tas tėvas išsineša trečią skrynią, dar didesnę už šitas. Nusinešė pas vieną beržą, kurs buvo be lapų, be šakų, visai plikas. Po tuo beržu iškasa duobę ir uždėda tokį apžadą: "Kas tuos pinigus iškas — paliks plikas, dar plikesnis už tą beržą." Sūnus girdėjo visus apžadus ir gerai įsidėmėjo. Tuomet jau tėvas grįžta atgal į savo namus, atsigula į lovą ir vėl serga. Jau po visam, pareina visi namiškiai iš bažnyčios, pareina taip pat ir tas sūnus, kaip nieko nežinodamas. Jau ūkininkas su visu pablogėjo ir jau taisosi prie mirties, ir numirė. Nei vieno cento ūkininkas nepalikio namiškiams, nei laidotuvėms. Visi rėkia, gailis pono. Sūnus tuojau užlipo ant tėvo, vilkinas nubėgo į sodo galą ir pradėjo su tėvo ranka kasti tuos pinigus. Iškasęs parsinešė pinigus namo, visi apsidžiaugė pamatę, kad sūnus toks laimingas. Tų pinigų užteko visam kam ir dar liko. Apie tuos [kitus] pinigus sūnus nesakė nei vienam. Praėjus daug metų tas sūnus apsiženiavo bagotą pačią. Atsiminę apie pinigus su antru apžadą, pasikinkė savo pačią į plūgą ir ėmė arti. Ir išarė tuos pinigus, paliko dar bagotesnis. Paskui, pagyvenus daugelį metų, tas sūnus susipažino su tokiu vaikinu. Tas vaikinys dar buvo bagotesnis, nekaip jis pats, ir taip dideliai buvo skūpus, kad nei vieno centelio nepraleido be reikalo. Tuomet tas sūnus ir sako tam vaikinui: "Ar tu žinai ką, — aš žinau vienoje vietoje daugybę pinigų, kuriuos tu gali iškasti." Parodė jam tą vietą, kur buvo tie pinigai, ir vėl sako: "Tu man už tą gerą parodymą duosi keletą tūkstantėlių, o tu ten rasi daug daugiau." Vaikinys apmislėjęs, kad tas jam į gerą išeina, taip ir padarė — išsikasė tuos pinigus. Tikrai, ten tų pinigų ir buvo daug, bet neilgai jis tais pinigais džiaugė: pragerė visus tuos pinigus, gyvenimą prabaliavojo ir paliko plikas, kaip tilvikas. (Sėda. Užr. B. Žiemelytė. LTA 768/476).

2. Skarbą kad turėdavo, jie kasdavo į žemes, kavodavo. Tai vienas, žinai, turėjo daug pinigų, jis labai nefylino [=blogai jautėsi]. Jisai ir sirgėdavo. Vieną nedėlios dieną jis fylina, kad jam labai negerai. Tai jisai varo kitus į bažnyčią, sako: "Kodėl jūs neinat visi į bažnyčią, aš pabūsiu namie šiandien?" Well, vaikai, sūnus ir marti, išėjo. O bernas ne, žinai, jau tur būt velnias jam į galvą pašnabzdėjo, kad pavačyk [=pasaugok]. Tas nuėjo į klotimą. Nuėjo, užsilipo ant šiaudų ir dabar žiūrės. Kai tik mišios pradeda būt, žiūri, tas senis ateina su maišu pinigų, atvertė konerį [=kampą] tų šiaudų, su rankom išdiginio [=iškasė] duobę, vieną maišą atnešė su-

pylė, ir kitą. Jis juos uždiginio gražiai, kaip buvo, ir sako: "Nieks nepaims tų pinigų! Kokios rankos juos užkasė, tom turi atkast." Bernas žiūri, mato, ką tas senis daro. Ogi jis parėjęs atsigulė, jam bloga buvo ir numirė. Dabar tas bernas laukia, kad neateina daugiau, apsidairė — nevaikščioja. Ateina į stubą, jis numiręs. Ogi tėvą ant pečių, atnešė į klotimą, sako: "Su nagais atkask tuos pinigus, atiduok man!" Tai jis prisipylė maišą, pakavojo, nubėgo į bažnyčią, patiko tuos žmones, parėjo sykiu, rado numirusį. Na, tas bernas pagyvenęs už pora mėnesių išėjo (gal jau Kalėdos buvo). Tie vaikai ir čia pinigų jieško, ir ten — nėra. Ogi žiūri, kad tas bernas nusipirko gyvenimą dar gražesnį, kokį jie turi. Tai jie paskui suprato, kad te kas buvo, bet negali pagauti, nežino nieko. (Ana Kamzuriene, 59. Gimt.: Žasinių k., Ariogalos par. Atv.: 1908. Gyv.: 1156 Michigan Ave., Columbus, Ohio. Užr.: 1950.XI.24. Arch.: 67/42.)

3-4. Užbūrimas: be dvylikos galvų neišims

3. Vienas gaspadorius turėjęs daug pinigų. Matęs bernas, kad jo gaspadorius pinigus pradėjo kur nešti. Anas jį ir pasekė. Nunešė pinigus gaspadorius klotiman, supylė šalinėn duobelėn, apklojo šiaudais ir nuėjo. Bernas pabuvo, iki senis vėl atėjo. Dar kelis kartus gaspadorius atnešė pinigų ir bernas vis laukia. Atsinešė ir paskutinį maišelį, bet tas buvo jau nė nepilnas. Sulygino su žemėm ir sako: "Kas juos norės pasiimti, tai tegul dvylika galvų padės. O tau, velne, už saugojimą katila atiduodu, katrą gausi savo dukters veselei." — "O kieno galvų?" — paklausė tas iš šalinės. "Žmonių — dvyliką tegu miršta ne savo smerčiu", — sakęs gaspadorius. "Tegu bus dvylika gaidžių galvų", — sakęs iš šalinės bernas. "Ne gaidžių, žmonių!" — "Turi būti gaidžių, ba kitaip aš jų nesaugosiu." — "Tegu bus jau ir gaidžių", — sakęs gaspadorius, pamislėjęs, kad ten velniukas jau kalba. Po kelių dienų gaspadorius numirė. Visi pradėjo jieškoti jo pinigų, bet nerado. Po pakasynų bernas pradėjo pirštis jo dukteriai. Pirma nenorėjo, bet kai sužinojo, kad jis žino, kur tėvo pinigai, užsiėmė jį užkuriom. Tada anas nukapojo dvylikai gaidžių galvas ir padėjo ant žemių, paskui tas nukasė ir užbrukė ant pinigų, po to pinigus paėmė su visu katilu ir gerai gyveno. Po kelių metų per sapnus užpuolęs velnias, reikalavo katilo, kur pinigai buvo. Anas atsiminė užkeikimą, nubrukė ton vieton katilą ir velnias pasiėmė savo dukters veselėn, o anys jau laimingai gyveno. (A. Mažiulis, 58 m. a., Žukliškų k., Dusetų v. Užr. A. Mažiulis, 1935.XII.6. LTA 720/44).

4. Na, tai nuo ryto visi jau taisosi eiti į bažnyčią. Na, jau vienas [iš šeimynos] pasiliko, įėjo į reją. Rokuoj, sako, tai ką čia darys dabar [tas senis], kad čia taip jau varo į bažnyčią visus? Ir palipo ant rejos pečiaus. Na, tai rokuoj, atsinešė puodą, kasa duobę ir iškasęs jau deda į tą duobę, rokuoj, sako: "Be dvylikos galvų tai čia neišims." O tas ant tos rejos pečiaus sako: "Ar gaidžio?" — "Ne, nieko negausi." Vėlek: "Be dvylikos galvų neišims." — "Ar gaidžio?" — "Ne." Ir vėlek [taip pat]. Jau paskum veiz sako: "Ar gaidžio?" — "O ką, lai būna ir gaidžio." (Pranas Beržinis, 68 m. a. Gimt.: Akmenės par. Atv.: 1909. Gyv.: 5018 North Cat, E. Chicago, Ill. Užr.: 1949. VIII.6. Arch.: R11/60.)

Nauja Juozo Švaisto knyga

PETRAS ŠIRVOKAS

230 psl. įdomiausių lietuviškų nuotykių.

Kaina \$2.75. Kreipkitės į:

NAUJIENAS, 1739 S. Halsted St.

CHICAGO 8, ILLINOIS

Antras "Literatūros Lankų" numeris

Šiomas dienomis Chicagoje pasirodė antrasis, Buenos Aires leidžiamų "Literatūros Lankų" numeris, kuriame savo raštais dalyvauja Juozas Girnius, Alf. Nyka-Niūnas, Leonas Lėtas, Jurgis Blekaitis, Henrikas Radauskas, Algirdas Landsbergis, Jonas Mekas, Jonas Staniškis, Leonas Miškinas, Andrius Sietynas, Bruno Barkūnas, Coppelius, Romas Saulėnas, Antanas Vėžys ir Juozas Kėkštis. Patalpinta nemaža vertimų: Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire, Paul Celan, Hans Carossa, Louis Aragon, F. Garcia Lorca, Albert Camus, Fernando Jimenez, Franz Kafka ir René Marill-Albérès. Numeris iliustruotas Z. Mikšio, K. Janulio, Vyt. Kasiulio, Garcia Lorca, Marc Chagall, François Desnoyer ir Hans Hartung darbais.

Žurnalas, kuris save vadina neperiodiniu poezijos, prozos ir kritikos žodžiu, daro gerą įspūdį. Medžiagos parinkimas, tam tikro vientisumo išlaikymas ir techninis atlikimas beveik be priekaištų. Gal tik savotišku štampu ir nuoboduliu padvelkia, kai pastebi, kad neproporcingai žymią žurnalo dalį savo raštais užpildo vienas redakcinio kolektyvo narių, kuris vartodamas įvairius slapyvardžius, nepagaili savo žurnalui nei poezijos, nei prozos, nei kritikos.

Savo laiku "Literatūros Lankams" padarytus katalikiškumo priekaištus atremia redakcinio kolektyvo narys Juozas Girnius, atrodo, norėdamas pabrėžti, kad žurnalas yra nesrovinis ir neideologinis. Nors iš dviejų numerių praktikos gaunasi įspūdis, kad "Literatūros Lankai" pasirodys gana retais periodais, bet jų rimtas, gilus ir kultūringas pobūdis sudaro stambų įnašą į mūsų tremties raštiją.

Stony Brook parodos katalogas

Šiom dienomis Chicago yra pasiekę keli egzemplioriai katalogo, kuris yra išleistas septynių lietuvių menininkų parodos, suroštos Stony Brook Lodge, N. Y., proga. Leidiny tepažymėta, kad paroda vyks šių metų vasarą (summer season 1953). Parodoj dalyvauja: Adomas Galdikas (aliejinė tapyba ir gūšai), Vytautas K. Jonynas (grafika ir akvarelės), Aleksandra Kašubienė (keramika), Vytautas Kašuba (skulptūra), Petras Kiaulėnas (aliejinė tapyba), Pranas Lapė (aliejinė tapyba) ir Romas Viešulas (litografijos), kurie yra išstatę 39 darbus.

Katalogas iliustruotas parodos darbų nuotraukomis, — iš viso reprodukuoti septyni kūriniai — visų dalyvių po vieną. Pažymėtina, kad iliustracijoms parinkti neatsitiktiniai, o tikrai reprezentatyvūs darbai, kas yra, be abejo, nemažas parodos rengėjų ir katalogo leidėjų nuopelnas. Vienintelis pageidavimas, kuris kyla, katalogą besklaidant, — kiek didesnės puslapių paraštės (balti pakraščiai), kas, be abejo, padidintų leidinio įspūdingumą. Šiaip jau katalogo meniškasis sutvarkymas ir spauda verti aukščiausio pagyrimo (ko, pavyzdžiui, jokiū būdu negalima pasakyti apie neseniai Chicagos Maria High School įvykusios parodos katalogą).

Parodos dalyvius brošiūroj trumpai, bet taikliai charakterizuoja Aleksis Rannitas.

Gaila, kad ši įdomi paroda vyksta taip toli nuo Chicagos ir kad čikagiškiai neturi galimumo jos aplankyti. Rd.

Pitigrilli: "Skaitau tikrai senas knygas. Kiekviena nauja knyga yra tik sumaišymas daiktų, idėjų, faktų, vardu, paimtų iš k'tų knygų ir sutvarkytų šiek tiek kitokiu būdu".

NAUJIENOS — CHICAGO 8, ILL. — 3
1953 M. BIRŽELIO 13 D., ŠEŠTADIENIS

MANO MIELAS BERNAITI

(Antroji motinos kalba į savo sūnų)

Mano brangusis, tu praeitą kartą buvai labai man geras, tai atidžiai išklauses mano kalbos. Aš matau, kad tu gal ne tiek supranti mane, kiek savaip jauti, kodėl aš dabar taip į tave kalbu, kas mane verčia taip daryti, kas aš, pagaliau, esu, kokia idėja manyje glūdi ir verčia daryti taip, kaip aš dabar darau. Matai, gerasis jaunuoli, motina, aš esu *motina*, o tai nėra visai paprastas dalykas. Nesigilinant į tą dalyką, nežvelgiant į jo esmę, galima ir pašaipos paleisti: a, motina, tai ir puldinėja apie tą niekam nevertą vaikėžą. Taigi, motina puldinėja! Gandriukų motina žūva liepsnose, dengdama sparnais savo vaikus, pelė įsikandusi neša savo vaikus iš pavojaus, net žuvis gina savo mažiukus nuo užpuolikų, o kaip nesisielos dėl savo vaikų žmogus-motina? Motinoje glūdi gyvybės išlaikymo pradas, žmonių padermės kūrimo pradas, geresnio ir gražesnio žmogaus ugdymo pradas. Ateityje, stebėdamas gyvenimo reiškinius, galvodamas apie juos, tu negalėsi nepastebėti ir moters motinos, ir tu pamatysi, tu suprasi, kas tai yra, kas yra motina; tu atsiminsi ir mano dabar čia tau sakomus žodžius. Aš esu motina, aš esu tavo motina ir man pirmiausia rūpi tavo gerbūvis. Visa mano buitį, mano gyvenimo esmę dabar yra tik tavo esybė atsirėmusi; be tavęs mano buvimas nebetektų pateisinimo, aš likčiau bevertis padaras. Aš nežinau, ar pakankamai aiškiai aš tau čia savo mintis išreiškiu; žinai, kad kartais žodžiai ne visiškai gerai perduoda tai, kas žmogaus galvoje gimsta, bet kaip nekaip, tau aišku, ką aš noriu išreikšti; tau aišku, kad mano sielos virpėjimas yra atsiradęs dėl to, jog tu esi mano sūnus, o aš esu tavo motina. Tai, va, čia ir atsirado tos mano kalbos į tave, ir man yra labai gera, aš juntu didelio džiaugsmo ir net išdidumo, kad tu, mano gerasis jaunuoli, taip gražiai, sakyčiau, taip garbingai mano kalbas priimi. Ačiū tau širdingai!

Šį kartą aš noriu kalbėti apie vieną kaip ir siauresnį dalyką, dalyką gilų ir esminį, dalyką, kuris labai dažnai turi lemiamos reikšmės jaunuolio amžiuje, o tuomi pat yra lemiamas ir žmogaus gyvenime bendrai. Tas dalykas yra moteris, mergaitė. Skaitydamas knygoje gyvenimo aprašymus tu, aišku, ne kartą esi aptikęs kuo nepaprastiausių pasakymų ir nusakymų, kas esanti moteris. Čia

mums nėra nė reikalo į tą sritį eiti. Aš čia tau tiek tik pasakysčiau, jog aš gerai numanau, kaip tu dėl tų gyvenimo bei gamtos reiškinių jautiesi, kaip jie tave veikia, kiek daug dėl jų tau tenka galvoti, nerimti. Tu imi tapti vyru, ir prigimtis tave neša į neišsemiamą gyvenimo versmių sritį, kurios tikėja bus moteris. Čia bus tyriausio jausmo pabudimas, čia bus gražiausių vilčių kilimas, bet čia bus ir skaudžiausios širdgėlos patyrimas arba net ir į pražūtingą nusiminimą įpuolimas. Visa tai rasis dėl erotikos, dėl lytinių jausmų bei jusių veikimo įtakos. Ir vargšas yra tas asmuo, kuris krinta į tuos dalykus be atodairos, be deramo supratimo, be pratimosi kur tik reikia panaudoti savo valią.

Aš nė nemanau bandyti duoti tau nurodymų, kada ir kaip tu turėtum elgtis, kaip kuriuos dalykus suprasti, kokių nusištatymų laikytis. Tavo natūralus atsargumas ir tavo sugebėjimas išvengti reiškinius ir juos suprasti bus geriausias tavo vadovas. Aš čia mėginčiau tau duoti tik labai bendrus dėsnius, kuriuos aš išvengiu ir kuriuos aš, kaip moteris ir motina, suprantu. Pirmiausia, tu pajusi, jog tau yra įdomu ir malonu stebėti moterį mergaitę, ir čia tu pastebėsi tam tikras ribas: tu nesidomėsi mažomis mergaitėmis, jos tau net įkyrios, nepakenčiamos bus, bet bręstanti ar subrendusi moteris bus tavo dėmesio objektas. Natūralus moters grožis bus reikšminga vertybė, bet ir jos dirbtinis išsipuošimas, manierų išsidirbimas bus viliojamosios jėgos priežastis. Pastarųjų reiškinių atveju net vyresnio amžiaus moteris gali imti viršų, bet tai, aišku, bus ne visai normalus atvejis; maždaug lygaus amžiaus atvejis yra geriausias ir natūraliausias atvejis. Toje srityje tu turi pastebėti vieną dalyką: domėjimasis moterimi, pajutimas, kad kuri viena mergaitė tau labiausiai patinka, sukels tavyje pajutimą kažkokio drovumo, paslaptinumo; tu nenorėsi pirmą kartą kalbėti, kad ji tau patinka, kad tu norėtum arčiau su ja susipažinti, su ja draugauti, bet slaptai tavyje visa tatau bus nepabaigiamo galvojimo dalykas, kol jis ilgai nei, ūmai ar pamažu, įgaus savo pavidalą, savo praktikos kryptį ir būdus ir galiausiai tiek išsiplėtos, kad taps normalia tavo gyvenimo eiga. Taip iš tikrųjų turėtų ir vykti tas vyro ir moters poron susidėjimo kelias, tačiau tikrovė patiekia

visokių netikėtumų ir staigmenų, išeinančių iš pavienių asmenų skirtingumų.

Praeitoje savo kalboje aš buvau palietusi žmonių būdo nevienodumus ir iš to kylančius gyvenimo gerumus ir blogumus. Natūraliai žmogus nori turėti gerus draugus, aš tą ir praeitą kartą pažymėjau. Vieną dalyką čia reiktų itin pažymėti: asmuo bendrai numano savo vertę; retai kas, būdamas piktas ir mečoras, tikės esąs puikiausias žmogus. Esti žmonių ir be mažiausios savikritikos. Draugavimo dalyką imant, ir netikęs asmuo nori turėti gerus draugus, o iš to eina, kad ir netikusi mergina stengsis draugauti su kuo geriausiu vaikinu, jei tik tatau jai vyks. Netikusi mergina ir ištekėti norės už kuo geriausio vyriškio, viena, jau dėl paviršutiniško pasididžiavimo, o, antra, dėl natūralaus stengimosi pagerinti savo esybę, kiek ji gali reikštis ir joje pačioje, o ypač, kiek tatau gali pasireikšti jos vaikuose. Matai, vaikeliai, čia jau einama į ganą gilios esmės dalyką. Bet dabar — vaikinų atveju, ar jis turi eiti keno blogumų taisyti, arba ir jis, savo režtu, turi siekti savo kokybę kelti? Logiškai galvojant, kiekvienas asmuo, kaip ir kiekviena kita būtybė, turi stengtis savo būti gerinti, tobulinti, o ne eiti keno asmeninių blogumų taisyti, pats save skriausdamas. Va, čia ir prieiname prie klausimo esmės: kaip jaunuolis ar jaunuolė turi rinktis sau draugą ar draugę? Kasdien vykstantieji reiškiniai rodo tai, kad ne pasirinkimo keliu einama, o atsitiktinumui pasiduodama. Bet gal klausiu, ar iš viso galima pasirinkti? Gal natūra čia viską nusveria labiau, negu asmens pastangos ką geresnio sau pasirūpinti? Mano išmanyimu, atsakymas čia plaukia taip iš natūros: gabus protas, stipri asmenybė savaime skirs, kas gera ir kas bloga, ir savaime ims tai, kas vertingiau. Ir man rodos, klaida atsiranda pačioje pradžioje: asmuo neįgyja reikiamo kriterijaus, neįsigyja nusistatymo ar principo, kad nedera leisti į niekus, kad reikia vengti menkumų ir blogumų, tiek tie reiškiniai rodytųsi pačiam savyje, tiek jie būtų matomi kituose asmenyse. Blogas dalykas turi būti atmestas, su netikusiais asmenimis nesidedama. Tokiu atveju ir blogieji bus verčiami gerėti, iš savo blogybių kilti, dėti pastangų geraisiais sekti. Tokiu atveju ir jaunuolis, teisingai save suprantęs ir prasmingai vertinąs, nebus kurio paviršutinio patrauklumo auka; neleis jis savo dėmesį nevaldomą klajoti, ir paskui į kurią negarbę ar kurią nevertę save įpainioti, savo gyvenimą nelaimingą padaryti. Dvasinė savitvarda, proto išvalgumas turi būti jau pačioje gyvenimo pradžioje, ir jo turi asmuo laikytis paskui visą laiką. Oi, sūnau mano, aš pavargau. Čia jau lyg ir per daug buvo mano galvai. Nieko nepaprasto aš tau nepasakiau: paprasta tikrovė, kasdienė realybė, bet iš manęs tatau pa-

reikalavo didelio, net per didelio proto įtempimo. Aš tikrai pavargau. Tau įkyrės mano moteriškas filosofavimas, bet tu matai, kad berniuko ir mergaitės pažintis veda į jų gyvenimą poroje, į jų šeimos sudarymą, jų vaikų auginimą ir iš viso į jų šeimos, kaip visuomenės sastatinio vieneto, buitinį. Tu sutinki, kad tai ne žaidimo dalykas, o žmogaus gyvenimo esmės ir prasmės dalykas.

Žiūrėk, tau gal bus įdomiau, jei kada pakalbėtume apie pavienį individą; sakykim, paimtume kurią mūsų pažįstamą mergaitę ir pamėgintume, taip sakant, filosofiskai pažvelgti į jos gyvenimą. Tau tai turėtų būti geras bandymas psichologijos srityje. Dabar jau gana. Aš būtinai turiu leisti mano smagenims apsiraminti.

Tavo motina

ŠEIMOS TĖVAS PRAŠO PATARIMO

Susirūpinęs šeimos tėvas teiraujasi, kaip tikėtų jam pasiegti kilusios jo šeimoje problemos atveju. Jo vaikai jau yra suaugę jaunuoliai, jau turi darbus įmonėse ir savo uždirbamomis lėšomis padeda šeimai savo gerbūvį plėtoti ir tvirtinti. Dabar tėvui atsitinka reikalas persikelti kitur gyventi, ryšium su jo darbo persitvarkymu, ir jis kalbina vaikus keltis su juo ir kartu kitoje vietoje gyventi. Vaikai pasisakė nevažiuosią iš esamos vietos, ir tėvui dabar lieka apsisprendimas: liktis su vaikais ir kompromituoti save ir darbovietės atžvilgiu, ir pačių vaikų atžvilgiu, ar išvažiuoti vienam, tuomi pabaigiant iki šiol laikytą tvarką — šeimai išvien ir drauge gyventi?

Redakcijos pastaba

Glaudesnis lietuvių šeimos sugyvenimas ir laikymasis kartu yra lyg ir visuomeninio pobūdžio klausimas, nes čia glūdi ir pačios lietuviybės laikymosi dalykas. Patyrusiems mokytojams reiktų šiuo klausimu susidomėti ir padėti anam tėvui savo reikalą išspręsti. Tėvų ir vaikų reikalai neretai susikerta, ir mūsų spaudai reiktų eiti į šią sritį ir padėti šeimoms jose kylančius klausimus aiškinti ir pačių šeimų gerovės atžvilgiu, ir mūsų visuomenės bei tautos gerovės atžvilgiu.

(Tęsinys 5 psl.)

DR. S. VAITUSH, Opt.

Palengvins akių įtempimą, kuris esti priežastimi galvos skaudėjimo, svaigimo arba aptemimo, nervuotumo, skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Prirengiu teisingai akinius. Visuose atsitikimuose egzaminavimai daroma su elektra, parodančia mažiausias klaidas. Speciali atyda kreipiama į mokyklos vaikus.

VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro.
Šeštadieniais iki 6 val. vakaro.
Treciadienį ir sekmadienį uždaryta.

4712 S. ASHLAND AVE.

YArds 7-1373

Lietuvių Mokytojų Sąjungos III. skyriaus visuotinas narių susirinkimas

Žiauri nelaimė ištiko mūsų tėvynę. Žiauriai nukentėjo ir skaitlinga Lietuvos mokytojų šeima. Jau 1941 metais geroji tos šeimos dalis išsiūsta okupantų bolševikų mirčiai į Sibiro taigas. Likusią Lietuvos dalį, drauge su kitais mūsų broliais ir seserimis, prievartauja okupantas, stengdamasis pavergti jų protą, sielą ir širdį; kankina kalėjimuose, ir vėl siunčia į Sibiro taigas arba vietoje nukankina. Laimingesni paliko tie, kuriems per karą audras pasisekė pasiekti laisvąjį pasaulį. Bet jiems teko išsiblaškyti po visus pasaulio žemynus. Gal dauguma jų pateko į J. A. V., kur jie rado darbą, ramų gyvenimą ir laisvę. Rado čia jie ir gan skaitlingą lietuvių koloniją. Deja, toji kolonija seniai atitrūkusi nuo savo lietuviško kamieno, išsiblaškiusi dideliame kontinente; tad ir nenuostabu, kad nevienas jos narys jau spėjo pasisavinti svetimą gyvenimo būdą, atitolo nuo savo tėvynės reikalų, kuria savo atžalynui gyvenimo sąlygas tik šiam kraštui tinkamas, darosi abejingas savo senosios tėvynės reikalams, o jo atžalynas tirpsta svetimoje jūroje. Gal toks likimas laukia ir naujųjų ateivių šeimas.

Lietuvis mokytojas, visą savo gyvenimą pašventęs priaugančios kartos ateičiai, matydamas tą padėtį negalėjo pasilikti ramus. Kur tik susibūrė mokytojų didesnis skaičius, — telkėsi į draugijas, kad bendromis jėgomis geriau galėtų atlikti jiems tėvynės skirtą uždavinį. Tokia draugija, pavadinta Lietuvių Mokytojų Sąjungos III. skyriumi, Čikagoje jau veikia nuo 1949 metų. Einamąjį darbą atlieka vieneriems metams renkama valdyba, kuri š. m. gegužės mėn. 24 d. sukvieta minėto skyriaus metinį susirinkimą. Nors skyrius priskaito apie šimtą narių, bet į susirinkimą atsilankė tik 34 asm.

Valdybos vardu platų pranešimą padarė valdybos pirmininkas p. Tamulevičius.

Iš nuveiktų darbų pažymėti ni šie.

Kas ketvirtadienį per "Margučio" radiją buvo atliekamos jaunimui skirtos radijo valandėlės, kurioms vadovavo p. Gulbinskas. Margučio savininkė, p. Vanagaitienė, ne tik leido naudotis radijo valandėle nemokamai, bet dar skyrė jaunimui pinigines premijas.

Vaikų Teatras per pereinamus metus tris kartus pakartojė už Čikagos ribų (Ciceroje, Roselande ir Ind. Harbore) "Karaletės Teisutės" pasakos pastatymą. Naujai premjerai nebuvo rasta tinkamo veikalo. Teatro pajamos nepajėgė padengti savo išlaidų, tad teko kreiptis į visuomenę su aukų lapais.

Švietimo reikalams Sąjunga turi dienraščiuose "Drauge" ir "Naujienose" atitinkamus sky-

rius. "Draugo skyrių redaguoja Dr. Mačiulis, "Naujienu" — Girvilas.

Programų reikalu valdyba palaikė ryšį su L.M.S. New Yorko skyriumi. Iš pastarosios gautos paruoštos liuanistinėms mokykloms programos, tas palengvins ateityje liuanistinių mokyklų mokytojų darbą.

Dėl sunkių sąlygų nauji "Vaizdai" nebuvo išleisti. Dar stengiamasi išplatinti neišparduotus senųjų "Vaizdų" egzempliorius.

Per praėjusius metus valdyba turėjo \$2,062.63 pajamų, išlaidų — \$1,703.37. Tiek pajamos tiek išlaidos beveik visos tenka "Vaikų Teatrui".

Valdyba nusiskundžia talkininkų trūkumu. Pereitais metais mirusiųjų sąjungos narių, J. Mašoto ir Maskoliūnienės, atminimas pagerbtas atsistojimu.

Revizijos Komisija rado valdybos darbą tinkamą, pinigine apyskaitą tvarkoje.

Susirinkimas vienbalsiai padėjo valdybai už atliktą gražų darbą.

Toliau sekė rinkimai. Į valdybą išrinkti p.p. Tamulevičius, Binkis, Gulbinskas, Kavaliūnas ir Orvydas. Į Revizijos Komisiją — p.p. Rudys, Kliorė ir Bagdonas.

Naujai išrinktai valdybai susirinkimas pavedė dar šiuos naujus darbus.

Daryti konferencijas su liuanistinių mokyklų mokytojais ir mokinių tėvais;

Stengtis įvesti liuanistinių mokyklų mokytojų darbo priežiūrą;

Ieškoti būdų sudaryti fondą premijoms už parašytus "Vaikų Teatrui" veikalus;

Organizuoti prie valdybos moterų komitetą, kurio svarbiausioji pareiga būtų parūpinti valdybai lėšų;

Padėkoti p. Vanagaitienei už didelę paramą pravedant Vaikų valandėlę ir p. Vijeikiui už nemokamai meniškai atspausdintus liuanistinių mokyklų mokinių pažymėjimus.

Be to, susirinkimas pasiūlė visiems Sąjungos nariams paremti Vargo mokyklas Vokietijoje ir sergančią Čikagoje mok. Puodžiūniene.

Valdybai pasiūlius LMS Čikagos skyrius nutarė įstoti į Amerikos Lietuvių Mokytojų Sąjungą, kurios centras užsi-mezges New Yorke.

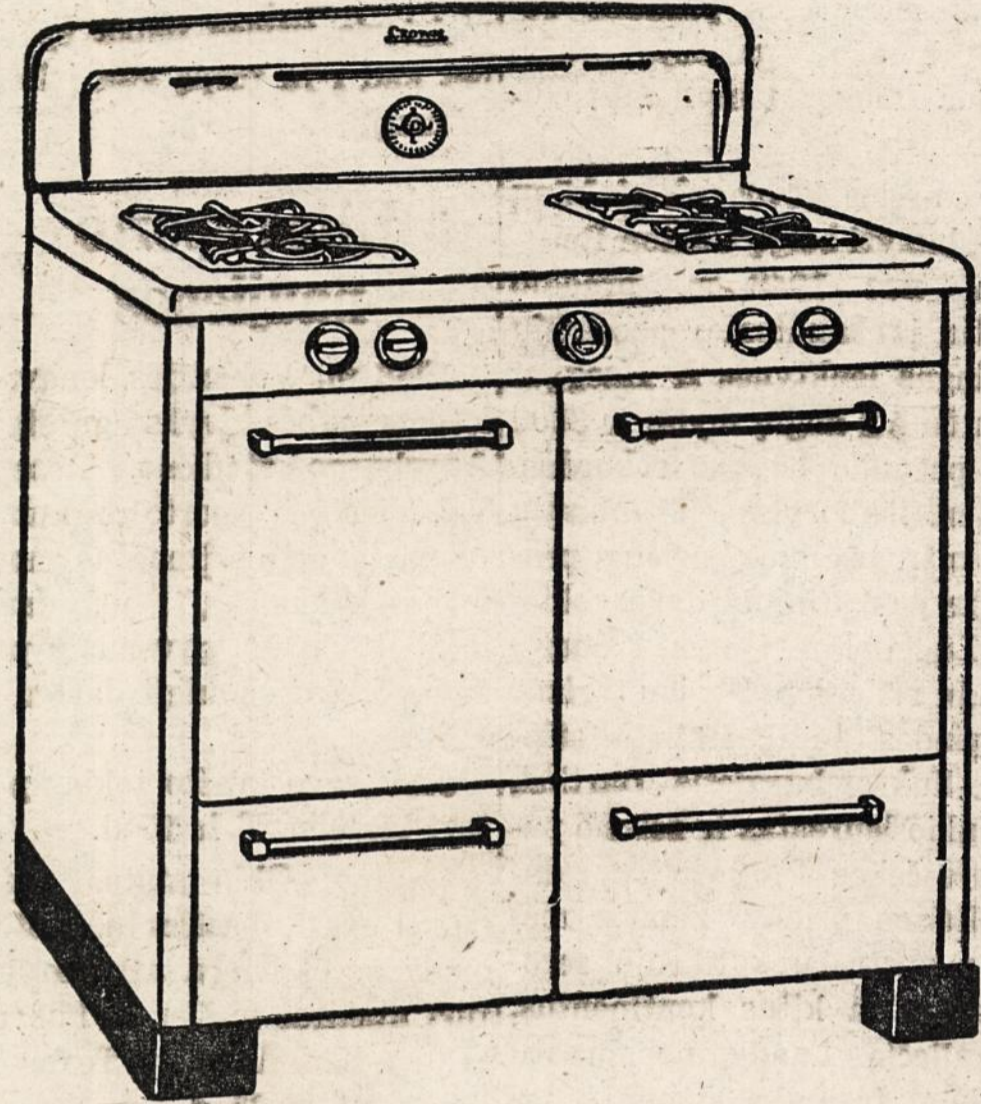
Pirmininkavo M. Kriškėičiūnas, sekretorė buvo J. Karpinė. *Susirinkimo Prezidiumas*

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

Skaitykite "N-nas"

Lietuvių Prekybos Namuose

Jūs pirksit be rizikos visus namams įrengimus

Gas Range pečiai įvairiausių firmų, o ypatingai

didelis pasirinkimas garšių CHROME, su nedūžtamam porcelano viršumi — nuo **\$99⁰⁰**

Be to, didelis pasirinkimas šaldytuvų, pradedant nuo **\$149⁰⁰**

3 dalių miegamojo kambario baldai (ažuolas, riešutas arba šviesios spalvos) **\$149⁰⁰**

2 dalių svečių kambario baldai, Nylon, Frieze ir daug kitų — nuo **\$139⁰⁰**

Vilnoniai kilimai — 9x12 tiktai **\$69⁰⁰**

Radijo, televizijos, rašomosios mašinėlės, elektriniai dulkių siurbčiai ir visa, kas tik reikalinga Jūsų namams.

SEKMADIENIAIS NESKAITOME PARDAVIMO TAKSŲ

FURNITURE CENTER, INC.

Įmonės Vedėjas JUSTAS LIEPONIS

3222-24-26 S. Halsted St. Tel. Victory 2-4226

Prekyba atidaryta: Pirmadieniais, ketvirtadieniais 9 val. ryto iki 9:30 val. vakaro. Kitomis dienomis 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais 10 valandą ryto iki 5 val. vakaro.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

5—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.—SATURDAY, JUNE 13, 1953

Redaguoja:
REDAKC. KOLEKTYVAS

Atsak. Redaktorius:
BR. KETURAKIS

Rankraščius siusti: SPORTO PASAULIS
5647 S. Rockwell St., Chicago, Ill. arba 2325 S. 11th St., Milwaukee, Wis.

LENGVOJI ATLETIKA

1 anglų mylios svajonė

Vidutinių nuotolių bėgikai, kurių nedidelis, bet ypatingai stiprus frontas, užsispyrė šiais metais ištrinti iš pasaulio rekordų sąrašo garsiojo švedo, Gunder Haegg, 1 mylios pasaulio rekordą.

Šios aršios kovos pirmtakūn tenka laikyti belgą Gaston Reiff, kuris nuo 1948 m. pradėjo brautis į skandinavų pasekmių garbingas lenktynes ir Haeggui jau atėmė 2 anglų mylių ir 3000 mtr. pasaulio bėgimo rekordus. 1952 m. iškilo visa eilė jaunųjų 1500 mtr. bėgikų, kuriems pradžią ir paskatinimą davė vokiečiai Lueg, Donrow ir Lamers. Šalia jų rudenio, tikriau tariant Olimpiados metu, išsiriti stiprusis liuksemburgietis Barthel, Helsinkio laureatas ir sezono pabaigoje čekas Jungwirth su danu Nielsen prieky. Žiemos metas, o australams tikrojo sezono, sujūdina kitus kontinentus, australiečio Landy nepaprastu veržlumu ir ataka spausti anglų mylią žemiau 4 min. Štai praėitą sekmadienį JAV žemyne, Californijoje, Compton, mst., Kanso Universiteto studentas Wes Santee, vos įžengęs į 21 amž. metus, tarptautinėse 1 anglų myl. varžybose, kuriose stiprią ofenzyvinę vagą laikė belgas Gaston Reiff ir kietas šiaurietis, suominkas Dennis Johansson, griaua JAV senąją pasekmę (4:05,2 min.) iš 1943 m., kuri priklausė irgi Haeggui, kaip JAV rekordas, ir ryškia bei įtikinančia pergale, laimi JAV valstybėms naująjį 1 anglų myl. bėgimo rekordą per 4:02,4 min.

Haeggo pasaulio rekordas yra 4:01,4 min., atseit, trūksta 1 sekundės, kuri per 4 bėgimo ratus reikia "numušti". Popieriniu apskaičiavimu tai menka prieštara, bet išreiškimo pavidale rungties į realybę, kurioje sportininkas turi būti visų fiz. ir dvasinių galių kaupu pilnoje aukštumoje, yra tikros žmogiskosios prigimties vidaus galių potencialas. Prie šio nuotolio arčiausiai stovi švedas Arne Anderson, šiuo metu jau eliminuotas iš sportinio gyvenimo tarpo, kurio laikas yra 4:1.06 min. (kartu atsiektas vienose varžybose su Haeggu), australietis John Landy 4:02,2 ir pati iškilioji šiuometinė pajėga — ilgasis Wes Santee.

Ar amerikiečiams pasiseks ištraukti į europiečių stiprią falangą šios rungties kovoje, peržengiant 4 min. ribą žemyn, 1953 m. tikrai bus aštrių susitikimų liūdininkai.

Jeigu paeiliui rikiuotume šiuos sportininkus 1 angl. myl. varžybai, tai jos oktetas atrodytų taip: John Landy, Wes Santee, Gaston Reiff, Dennis Johansson

6—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JUNE 13, 1953

Joseph Barthel, Werner Lueg, anglas Bannister ir danas Nielsen. Tai sudėtis iš 1952 ir 1953 m. pavasarinio sezono.

Kam iš jų teks dirigento ir meisterio titulas tenka spėlioti, bet kad į jų tarpą gali įsiterpti ir naujų, tai tikra.

Kitos sporto naujienos

1953 m. Vokietijos lengv. atletikos p-bės įvyks garsiajam Augsburgio stadione, Rosenau. Tai miesto ir sporto organizacijų pastangomis įrengtas moderniškas stadionas, kurį daugumą lietuvių ten gyvenusių prisimena. Paruošiamieji darbai jau atlikti.

JAV savo krašto tokias p-bes turi birželio 26 ir 27 d.

Dayton, Ohio state. Tenka laukti gražių pasėkmių. Moterys amerikietės lengv. atl. varžybas turi atskirai ir šiemet bus prarastos San Antonio, Texas St., liepos 24 ir 25 d.

Amerikiečių gimnastų eilėse minimas Joe Kotys iš Clevelando, priklausas šveicarų gimtųjų grupei. Gal clevelandiečiai lietuviai išsiaiškintų ar tik jis (J. K.) nėra "mūsiškis" Juozas.

Švedų marathonas Karl Gosta Leandersson, kuris garsiajam Bostono Marathono bėgime buvo III-ju, per 2:19 min. su sek., laimėjo JAV Marathono bėgimo p-bes (gegužės 17 d.) per 2:48:12,5 val.

Pasekmė visai silpna, nes nuo normalaus jo laiko skiria per 22—24 min. Karštas ir tvankus oras labai sunkiai buvo visų įveikiamas.

JAV dešimtkovos p-bės bus liepos 3 ir 4 d. Plainfielde, N. Y. Pasaulio nugalėtojas Bob Mathias dar ir šiemet stoji varžyboms apginti savo titulą.

Milwaukeeje birželio 6 d. baigėsi CCC (Central Collegiate conference) universitetų ir kolledžų lengv. atl. varžybos, kurias laimėjo Marquette universitetas surinkęs 51,3/5 taško.

Dalyvių favoritu buvo studentas Baker, Kansas State, kuris Helsinkio žaidimuose 200 mtr. atbėgo II-ju. Čia lengvai laimi 440 j. per 48 sek. ir 220 j. per 21,5. Abi rungtys atliktos laikotarpy 45 min., bet pasekmės labai geros, prisimenant, kad varžybos vyko šaltam ore ir apie 9 v. vakaro. Išidėmėtina ir šuolis į aukštį 2,03 m. Smith iš Wayne colledgo. Šuolį į tolį laimi Marquette u-to sportininkas Benet pasiekdamas 7,41 m. ribą.

880 j. gražiu laiku praskuta juodukas Wheeler, Iowa, per 1:52,8 min. paskutinius 200 m. prabėgdamas per 26,5 sek.

Įtemptą 4x110 jardų estafetę išplėšia irgi Marquette ketveriukė per 41,9 sek. (Europoje reitorj pasekmės estafetėse, kas žė-

Worcester, Mass. — Viesulas nubloškė automobilį 100 pėdų. Automobilistas skaudžiai nukentėjo. Fone matosi Assumption kolegijos pastatai, kurie taip pat buvo smarkiai viesulo paliesti.

miau 42 sek.).

Būdinga, kad visi trumpų nuotolių bėgikai ir šuolininkai labai puikiai paruošti ir varžybų metu viską atlieka pilnoje formoje — susikaupime rungtininkai.

Iš technišku disciplinų tektų pažymėti ir 110 m. kliūtinis — 14,5 sek., Philbee iš Bradley.

Pati rungtynių organizacija buvo ganėtina gera ir lanksti.

Br. K.

Lietuviai sportininkai Chicagos apylinkėj

Lietuvio atvežtas į Ameriką garsus ristikas Maurice Tilett, arba Angel, prieš porą mėnesių išvyko iš Chicagos į savo tėviškę aplankyti savo motiną Paryžiuje. Iš tenai ristynių Angel išvyko į Londoną, o dabartinių laikų yra Pietinėj Afrikoj, kur mano dalyvauti ristynėse apie mėnesį laiko ir grįžti atgal į Chicagą, kur paskutinius keletrius metus gyvena.

Chicagoj gimęs ir augęs, bu-

ves garsus ristikas Dan Bložis prisimena, kaip 1930 m. būdamas 18 metų, pradėjo dalyvauti ristynėse ir tą patį rudenį išvyko į New Yorką ristynių. Po kiek laiko tenai nuo to laiko daug kartu apvažiavo visą Ameriką iki Antrojo Karo. Bložis, sugrįžęs iš Amerikos tarnybos, įstojo į Dariaus-Girėno postą, bet ristynėse nustojo dalyvavęs.

Buvęs stipruolis Frank Norkus birželio 7 d. minėjo savo 76 vardines. Prieš 50 metų jis buvo žinomas kaip Europos stipruolių karalius, nes prieš jį nė vienas negalėjo atsilaikyti, sunkumų kilnojime. Prieš 40 metų atvykęs į Ameriką apvažiavo lietuvių kolonijas sunkaus svorio kilnojime ir kaip ristikas.

Birželio 15 d. šių žodžių rašytojui suėjo lygiai 60 metų nuo to laiko, kaip atvyko į šį pasaulį ir apsigyveno Lietuvoj. Bet caro valdžia man nepatiko, tai 1911 metais atvykau į Ameriką ir čia apsigyvenau.

John Jakubs

Naujokaitis saugiai ir tvarkingai perveža daiktus

Jei keliatės į kitą butą arba vykstate į kitą miestą, esu pasiruošęs saugiai ir tvarkingai pervežti jūsų daiktus. Darbą atliksiu pigiai ir sąžiningai. Turiu ilgą patyrimą, esu pervežęs šimtus šeimų, nepaprastai daug brangių rakandų. Pervešiu ir jūsų.

Telefonuokite WALbrook 5-9209
Neatsiliepus, skambinkite antru telefonu:
Lafayette 3-9754

JUOZAS NAUJOKAITIS

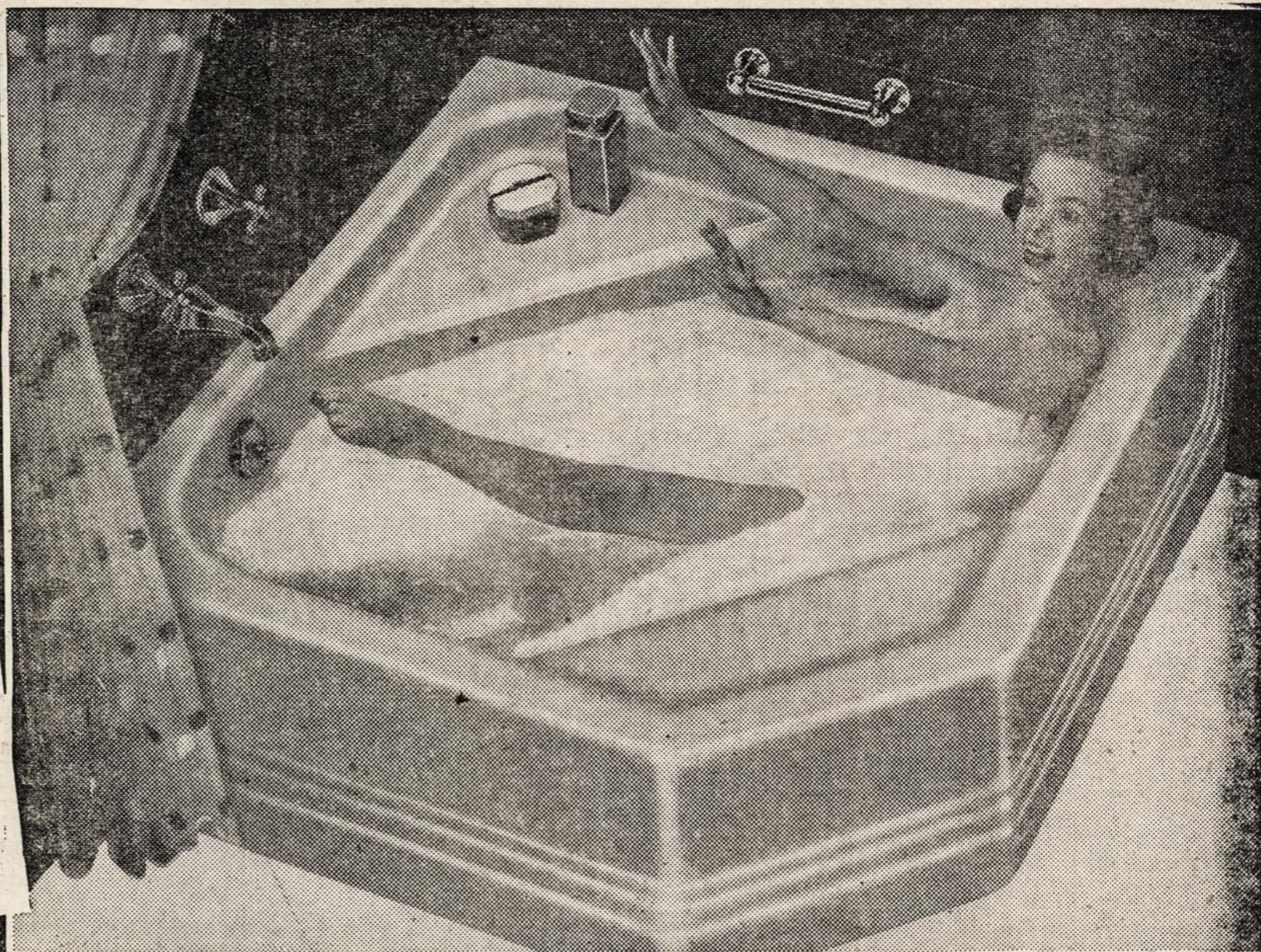
6819 So. Rockwell Street

Chicago, Ill.

Here's a beauty
of an idea for
glamorizing your
bathroom . . .

THE
**NEO-ANGLE
BATH**

by **AMERICAN-Standard**

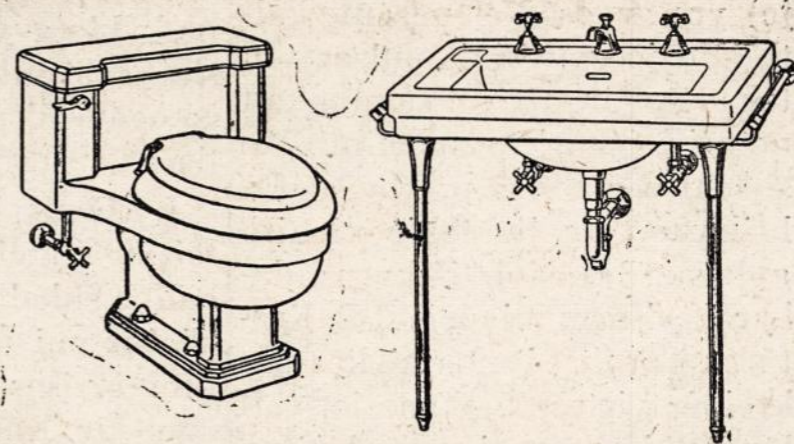
THE handsome Neo-Angle bath is the last word in bathroom elegance! Its smart styling and lustrous good looks will add sparkle to any bathroom. Such design features as an on-the-angle bathing compartment, two corner seats, and a wide, flat bottom add up to real bathing comfort and convenience. There's plenty of room to stretch out and relax in this tub . . . yet the Neo-Angle takes up floor

space only four feet square! Available in a variety of colors and in recess and corner models.

**No down payment required
for these bathroom fixtures**

3 FULL YEARS TO PAY

Come in and see them today!

AND TO COMPLETE THE SET . . . The Roxbury lavatory and Master One-Piece water closet will harmonize beautifully with the modern Neo-Angle bath. Made of genuine vitreous china, they will not stain. All fittings are non-tarnishing Chromard.

GARRITY CO. Wholesale Distributors

5850 SO. ASHLAND AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS

SEE OR PHONE ANY OF THE PLUMBING RETAILERS LISTED BELOW

C. J. Erickson Plumbing Co.

10012 So. Western Avenue Chicago 43, Ill.
Hilltop 6-7346

HARRY A. SABIN

2916 So. Archer Avenue Chicago 8, Ill.
Virginia 7-0200

ROSELAND PLUMBING CO.

10819 So. Wabash Ave. Chicago 28, Ill.
Phone: PULLMAN 5-8827

KUHL PLUMBING CO.

614 East 71st Street Chicago 19, Ill.
TRiangle 4-9223

TURKSTRA PLUMBING CO.

10958 So. Halsted Street Chicago 20, Ill.
PULLman 5-0100

AMBROZ PLUMBING CO.

6309 So. Springfield Ave. Chicago 29, Ill.
REliance 5-5123

FRANK A. KVETON, INC.

1815 So. Austin Blvd. Cicero 50, Ill.
TOWNhall 3-2145

MATT C. BIRK

9954 So. Turner Ave. Evergreen Park, Ill.
GARDen 4-1040

MIEDEMA PLUMBING CO.

10724 Eggleston Avenue Chicago 28, Ill.
PULLman 5-6408

Hawthorne Plumbing & Htg. Co.

2909 So. 49th Avenue Cicero 50, Ill.
OLympic 2-2403

JOHN PROSZEK

1838 West 63rd Street, Chicago 55, Ill.
HEmlock 4-7309

HARRY F. SWADE PLUMBING

3847 Ogden Avenue Chicago 23, Ill.
CRawford 7-1106

S. J. BOERSMA

10159 So. LaSalle St. Chicago 28, Ill.
PULLman 5-6733

BRUNO FRANCIS

2915 West 63rd Street Chicago 29, Ill.
GRovehill 6-2920

Realty Plumbing & Heating Co.

2819 West Belmont Ave. Chicago 18, Ill.
JUNiper 8-3473

LIKIMO BANDYMAS

Jurgis Janušaitis savo straipsniu, tilpusiu "Draugo" 124 Nr., "Ar turėsime Lietuvių Teatrą Amerikoje" — liks neužmirštas tiems žmonėms, kurie labiausiai šiuo reikalu jaudinasi ir, nežiūrind, kaip kas apie tą reikalą kalbėtų ar rašytų, daro viską, kad tas teatras būtų gyvas. Jis yra pirmasis, kuris tą reikalą viešai pajudino, taigi tuo suteikė drąsos ir teatro darbuotojams viešai prabilti. Iki šiol mes patys nedrįsime šio klausimo kelti, bijodami, kad visuomenė mums neprikliktų lyg ir mūsų profesinio biznio. Mes jaučiame, kad toks prikišimas šį reikalą arba palaidotų arba reiktų ilgų ir didelių pastangų, kol įtikintume visuomenę, kad mes tokių egzistinių užmačių neturime.

Aš nenoriu daryti sprendimo, ko vertas tas šiandieninis mūsų teatras, bet turiu drąsos pasakyti, kad jis (ben Chicagoje) yra gyvas. Mes nesame kalti, kad jo gyvybinis pulsas yra toks lėtas ir, atvirai sakau, kad neturim jėgų jį paspartinti. Visi teatro žmonės priklauso fabrikams. Ir jie tokie vieniši, apšęsti. Iki šiol, išskyrus dabar besiformuojančią LB Kultūros Tarybą, į mus niekas nekreipė tvirtesnio dėmesio. Gal buvom jo neverti, nes darėme tai, kas įmanoma mūsų šiandieninėse sąlygose. Ir darėm todėl, kad tai liepė daryti mūsų sąžinė ir tautos gyvybinis reikalas. Ir pagal visuomenės ar kai kurių sprendimą — teatro nėra. Sutinku. Nėra tokio teatro, kokį turėjom Lietuvoje — augantį, liepsnojančią ir savo kūrybine jėga prasišviečiantį visame Pabaltijy.

Tai kas belieka daryti? Ar laukti, kada vėl tyliam vakare netikėtai pelkėje blykstelės melsva liepsnelė, ar visomis jėgomis saugoti ir plėsti tą paslaptinę kibirkštį, kuri mums suliepsnotų palaiminta ir gailinančia tėviškės šviesa?

Mes puikiai žinom, kad visame pasaulyje niekur nerasime aukšto meninio lygio teatro, kuris augtų ir išsilaikytų be valstybės ar visuomenės paramos. Tik biznio tikslams suorganizuoti nemoralūs kabaretai tunka nuo miesto smaguriautojų. O teatras, kuris suėmė visa, ką tik žmogaus jausmas surado, teatras, kaip versmė, iš kurios trykšta į žmogų visos gėrio ir grožio srovės, labai brangiai apmokamas. Bet tautos ir valstybės skiria jam pinigų lygiai kaip mokykloms ir visoms kultūros institucijoms. Reiškia, jis reikalingas. Kam? Ne, ne, jis — ne pramoga. Jo paskirtis daug aukštesnė. Jo veikiamoji jėga tokia galinga ir tokia skaisči, kad neįmanoma jos nusakyti.

Juk mes žinom, kad gyvenimas — tai akmuo ir jį skaldyti reikia. Gyvenimas — tai aštrus grindinys, kurį turi sudėti nuogos žmogaus rankos. Ir pats

8—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL
—SATURDAY, JUNE 13, 1953

primityvusis žmogus toje kovoje ieškojo paguodos, kurioje jis pamirštų savo kančias, rankų pūsles ir žaizdas. Ir nieko jis negalėjo surasti, o išstatė tarčium veidrody savo gyvenimą su visais sunkumais ir, žiūrėdamas, ieškojo, kur ta jo traagiškos paskirties prasmė. Ar surado? Surado. Ir jį jo tas atkurtasis gyvenimas paguodė. Lyg brangių rankų paglostymas atėmė jo kančias ir vėl jis atgaivintas nuėjo skaldyti tos uolos.

Nuo tos teatro veikiamosios galios žmogus ir šiandien nepasitraukia. Ir ta galia žmogų ne tik guodžia, bet sprendžia painiausias jo problemas, kaip rasodą, įsodina širdin idėjas, jas kasdien gaivina ir laisto. Jis tapo oazė, kuri neleidžia nuvysti mūsų dvasinei augmenijai. Ir mes, jeigu norim žaliuoti ir žydėti, turim ieškoti tos oazės. Logišku žodžiu ir mokykla gyvū idėjų nepalaikysim. Jas reikia galvinti gyvais, žmogaus širdį veriančiais vaizdais.

Ir Janušaitis nurodė beveik teisingą kelią, kuriuo eidami galim sukelti reikiamas teatro išlaikymui sumas. Reiktų apjungti visas kolonijas, neišskiriant ir Kanados, platinti iš anksto abonentinus biletus, o teatras, jau atsidėjęs savo tiesioginei paskirčiai, tas kolonijas lankyti. Jis pajėgtų per metus paruošti penkias premjeras ir gal apvažiuotų visą Ameriką. Juk tai būtų istorinis žygis.

Čia, man rodos, ir bus tos Kultūros Tarybos uždavinys rasti būdą ir kelius, kuriais reikės prie mūsų visuomenės prieiti. Bet, štai, rašydamas, jau gaunu iš pažįstamų labai šaltą atsakymą: neįmanoma to padaryti. Kodėl neįmanoma? Mes viską galim padaryti, viską turėti, kuo privalėtų didžiūotis kultūringa tauta, kuo ji šiandien privalo misti, tik

vieną dieną mes turim prabilti tuo didžiu ir bendru troškimu: mes darom! Ir tai nebūtų jokia našta. Nei kasnio ji mums neatitrauktų nuo burnos, nei lopo neužsiūtų ant mūsų išdidžių pečių.

Taigi. Bet pati didžiausia problema, tai sujungti mūsų mintis. Rodos, indų išmintis štai kaip nusako minties galią ir jos paslaptinę gamtą: jeigu tą pačią akimirka pasaulis pagaltų, kad žmonės turi pakilti į orą, — ir žmonės, kaip paukščiai, skraidytų erdvėse. Bet raskit nors du žmones, kurie vienodai galvotų. Pasaulis jau seniai būtų išlipęs iš duobės, jei tie išminčiai, kurie dabar veltui gaišina laiką ir leidžia tautų pinigus, parodytų gerą valią ir rastų bendrą kalbą.

Atrodo, kad ir mūmuse mažoka šitos beveik antgamtinės dovanos. Juk mes atkreipę, atsijungę nuo tų įvykių, kurie dabar siaubia mūsų gimtą žemę. Visą paliekam likimo valiai ir skubam gyventi tik sau. Kažką darom, rodome rūpesčio nuotrupas, bet tai lašas marių vandenynė. O likimas mus pastatė paskutiniam bandymui: ar mes galim apginti ir išlaikyti tautos gyvybę, jeigu norim būti verti tautos vardo? Jeigu mes visur pabrėžiam, kad nepasitrauksim iš šitos kovos, tai neturim jokios moralinės teisės tik sau gyventi.

Kalbėkim realiai. Per vienus metus Amerikos lietuviai sumoka valstybės išdui, manau, kelis milijardus. Ir tai nėra jokia našta. Jeigu mes bent mažą dalelę būtume skyrę saviems reikalams, mūsų kovos izde jau būtų sukrauti milijonai ir visi mūsų žygiai susilauktų tokio efekto, kuriuo žavėtūsi pasaulis. Viskas galima. Kai kartais nemigos naktys skelia galvą ir širdį, pramatai net tokias galimybes. Šis kraštas — tikrai laisvės kraštas. Jis duoda, jei taip galima išsireikšti, ūkišką ir kultūrinę autonomiją. Mes galime statyti fabrikus, okeanuose paleisti savo laivus. Mūsų kapitalai guli ne-

8,000 nemoralijų jaunuolių išvengė kariuomenės

Paaikėjo, jog 8,000, o gal ir daugiau vyrų Illinojuje nebuvo paimti į kariuomenę dėl "moralinių" priežasčių.

Jie buvo paskirti į 4-F kategoriją, į kurią tad įėjo negarbingai iš kariuomenės paleisti buvę kariai; tokie jaunuoliai, kurie prieš stojimą kariuomenėn buvo padarę nusikaltimą, baudžiamą mirtimi arba ir 1 metų kalėjimu.

Gali jaunuolis išvengti kariuomenėn stojimo ir nebaustas, pvz, jei nuteistas lygtinai už įsilaužimą, jis yra skiriamas į kategoriją 4-F, nes gali tekti dėl to kalėti daugiau kaip 1 metus.

judinami ir kantriai laukdami kol ant jų dulkė procento nukris. Nežinom kaip ilgai tautai bus reikalinga mūsų pagalba. O savitarpis elgetavimas jau visiems nusibodęs. Surinkę nuo piknikų stalų nuobiras mes jokių problemų neišspręsim. Turim glaustis kaip ir į tokią tautinę kooperaciją. Ir ji augtų kaip "Maistas", "Lietūkis" ir "Parama". Juk visa tai sukūrė mūsų ūkininkai, kurie, toli gražu, tada nebuvo tokie turtingi. Tokios organizacijos izdas ir būtų pajėgus skirti mūsų kovai, socialiniams ir kultūriniais reikalams. Be kapitalo mes — sparnas be ašies. Sukšimės erdvėje ir, niekur neužkliuvę, nukrisim.

Atleiski tu man, aščiau giminė šviesti, aš tavęs nebaru ir nemokau. Aš tik atskleidžiu tai, kas dedasi mano širdyje. Aš tave mylėjau ir myliu, tikėjau ir tikiu, kad dabar, kada pasaulis, tenkindamas didžiųjų troškulių, ruošiasi mus nufrašyti į nuotolius, tu savoj kovoj sublizgėsi visais dvasiniais ginklais, kurie mums pakeis radiumą ir radarą, kurie bus tokie neišsemiami, kaip anų plieno, anglies klodai ir naftos šaltiniai.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Isteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sutaupyta dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada beperstojimo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatidaroma.

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, Ill.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. Virginia 7-7747

Atsakymas Dr. J.

Daugailiui

Dr. J. Daugailis "Draugo" birželio 5 d. apžvalgoje, komentuodamas "Naujienu" literatūros priede tilpusio A. Skaisgirio straipsnio apie Strazdelį ištraukas, vartoja tokią toną, lyg tartum J. Prunskio ir Razmino "Draugo" puslapiuose meno klausimais įvairiomis progomis dėstoma išmintis turėtų absoliutų pobūdį, būtų privaloma visiems ir lyg jai nepaklusimas savaimė reikštų nihilizmą. Šita, iš ateitininkų sluoksnių išėjusių, katalikų demagogija apkaltinti kiekvieną, kuris drįsta kitaip galvoti, negu jie, nihilizmu, anarchizmu ar net, kaip dabar dažnai įprasta, tėvynės išdavimu, priemeną tokį pat, tik terminologija besiskiriantį, bolševikų metodą, kuris "liaudies prieš" sąvoką sutapatybina su betkokia sovietinės diktatūros opozicija.

Jeigu Daugailis, cituodamas Skaisgirio sakinius apie tikrojo kūrėjo pasiklovimą tik savimi ir apie didžiosios kūrybos nepaklusimą įstatymaiškumui, randa juose kažkokią pabaisą, kuri graso pasaulio tvarkai ir kurią jis vadina nihilizmu, tai, visų pirma, reikia išsiaiškinti nihilizmo sąvoką. Suprantant nihilizmą labai siaurai, atseit, kaip kraštutinio individualizmo teoriją, galima šia proga paminėti, kad ta prasme, tikroji kūryba savo esme ir yra tik individualistinė. Jeigu jis tą jos individuališkumą krikštija nihilizmu, tai jo reikalas. Bandant meną ir, apskritai, kūrybą pajungti valstybės ar bažnyčios autoritetui, ir prileidžiant, kad toji valstybė ar bažnyčia gali apimti ir išsemti žmogų totaliai, gaunasi tokie rezultatai, kokius šiandien matome Sovietų Rusijos mene arba kokie atsispindi iš "Draugo" premijuotų ir spausdinamų "šedevrų".

Dėl įstatymų, moralinių normų ir etikos taisyklių visuotinumui bei privalomumo visuomenėje norisi tik tiek pasakyti, kad betkokių normų taikymo absoliutumas ir griežtumas visada pasireiškia ryškiau ne kultūringoje visuomenėje, kaip teigia Daugailis, bet primityvioje. Pirmykštis primityvus žmogus negalėjo daleisti, kad tos normos gali keistis ir todėl jas taikė visu griežtumu. Užtenka prisiminti kad ir senovės Lietuvos mitologiją arba ankstyvuosius krikščionybės viduramžius ir Daugailio teigimas apvirsta aukštyn kojomis.

Dar keisčiau, kad, iš viso, Daugailis, būdamas krikščionis, taip labai nusistatęs prieš kūrėjo "pasiklovimą tik savimi ir tik vidaus balsu, tiek moralės, tiek kitose srityse". Nejaugi jis netiki visu tuo, iš ko bažnyčia išveda tokių sąvokų, kaip sąžinė arba, kaip "žmogus yra Dievo paveikslas" aiškinimą? Nejaugi "Draugas"

būtų linkęs keisti katalikybės principus?

Ar Strazdelio "Pulkim ant kelių" buvo veidmainystė? Žinoma, kad ne, kaip ir Salomėjos Nerios "Poema apie Staliną" nebuvo veidmainystė, ar kaip ir didelių kompozitorių rašymas mažajai scenai nėra veidmainystė, bet tik duoklės atidavimas kartais ir labai svetimos kūrėjo prigimčiai visuomenės sistemai, kurioje kūrybas tarpsta ir kuriai dalinai turi paklusti.

Strazdelis yra tipiškas individualistas-poetas, kurio nesugebėjimas sutapatybinti savo prigimties ir kūrybos su to meto visuomenę formuojančiomis tendencijomis yra visiems žinomas. Jo gyvenimas rodo, kaip jis santykiavo su pasauliniu kunigo, iš kurio "nieks prievarta nereikalauja rašyti giesmių". — A. S.

Koks vežimas, jei be ienu,

Koks lietuvis be "Naujienu"

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerbsite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

Štabas kalba lietuviškai

**DISTRICT
SAVINGS**

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

SOL MOZINSKI

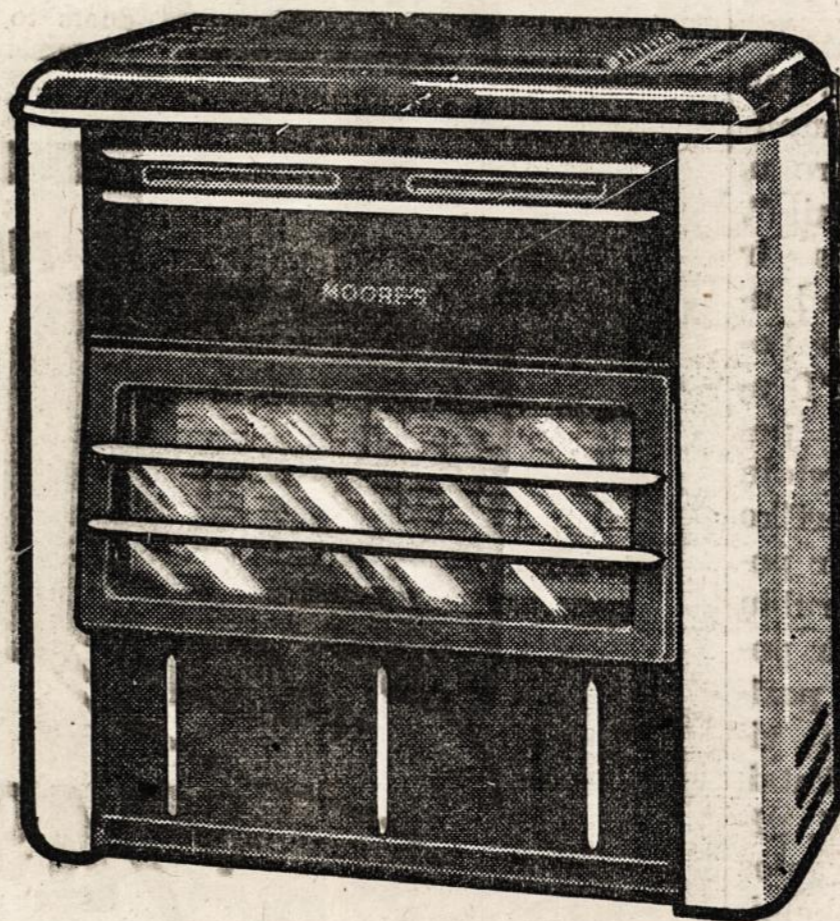
1735 WEST CHICAGO AVENUE

NOTICE FOR GAS PERMIT HOLDERS

IMMEDIATE DELIVERY ON

MOORES & UNIVERSAL Gas HEATERS

ALL SIZES

Biggest Trade in Value on Your Old Stove, Any Kind

NO MONEY DOWN

SOL MOZINSKI

1735 W. Chicago Ave.

Tel. Haymarket 1-6498

Viešas Žičkutės laiškas Škėmai

Garbingas Rašytojau,

Man labai liūdna, kad Tamsta savo "Viešoje atgailoje" mane įmaišė į tokią gražią draugiją, kuriai aš visai nepriklausau. Nei su vienu iš tų garbių ponų, kuriuos Tamsta mini savo "Atgailoje", nesu pažįstama, o ir mano dvasinis ryšys su jais — labai menkutas, — tik tiek, kiek paskaitau jų straipsnius ar kūrinius bei žaviuosi jų krėsiais Olimpe.

Drįstu spėti, kad taip neteisingai mane įskaudinti Tamtą paskatino mano straipsniukas "Didybės manija", kurį parašiau naivumo vedina bei norėdama išsiaiškinti man nesuprantamus dalykus. Nors aš ir neturiu praktikos labai tiksliai išsireikšti, manau, kad tą mano straipsniuką buvo galima teisingai suprasti. O teisingai supratęs mano straipsniuką, gal ir galėtų kas pyktelti, tik ne Tamsta.

Vienintelė, man pačiai atrodo, Tamstai nemaloni vieta ten galėjo būti toji, kur aš paminėjau gerbiamo pono Ranito pavardę. Tačiau, ir vėl gal klaidingai man atrodo, reikėtų pykti ne ant manęs, o ant jo, — kam jis mane suklaidino.

Kad Tamstos vaizduotėje atrodau nuplikusiu dėde, aš nei kiek nesistebiu. Rodos, kažkoks prancūzas yra pasakęs, kad stilius tai žmogus, iš stiliaus galima pažinti autorių. Aš gi savo stiliaus neturiu, nes neseniai pradėjau "reikštis spaudoje". Gal anas mano straipsniukas ir buvo nuplikusio dėdės stiliaus, o kitas gal bus labai apžėlusio bruneto... Aš būsiu laiminga, jei kada nors man pavyks atrasti savo nuosavą žičkutės stilių.

Labai prašau nesupykti, kad aš vėl noriu pereiti į to nuplikusio dėdės stilių. Man atrodo, kad su visa ta "Vieša atgaila", fotostatais, fotokopijomis ir nuorašų nuorašais Tamsta lauzies pro atviras duris arba pozuoja. Ir štai dėl ko: po "Dramos konkurso istorijos" paskelbimo ir pono Rašytojų draugijos pirmininko isteriško rašto prieš "Naujienas", ir pono Stasio Tamulaičio grubių aiškinimų "Naujienose", ir pono Aloyzo Barono atvirų pasiūlymų "Drauge", tapo visiems aišku, kad falsifikatai, nepasirašymai, prirašymai, užrašymai atsirado po "Dramos konkurso istorijos" paskelbimo. Tad visas tas Tamstos rašymo triūsas ir atgailavimas teturi tik tiek reikšmės, kad liks atspausdintas "Naujienų" priede.

Dar kartą labai prašau nepykėti ir neikvoti laiko rašant man atsakymą.

Reikšdama pagarbą

Marytė Žičkutė

Prie "Naujienų" kai priprasi—darbą, žinią, —viską rasi.

10—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JUNE 13, 1953

— Daug geriau aukoti, negu aukos prašyti. Malonieji čikagiečiai, neuždarykit durų keliais užraktais, jei pas jus atsilankys Balfio pareigūnai prašydami aukų mūsų vargstantiems lietuviams Europoje. Taip pat nenu-meskite į dėžę laiškučio ar kvietimo prie šalpos darbo, bet pasiskirkite nors mažą auką savo broliui bėdon patekusiam ir padėkite Balfui vykdyti nors ir ne pelningą, tačiau garbingą ir patriotišką darbą.

"Naujienose" pasiskelbęs — visus biznyje nustelbia.

SAVE \$105

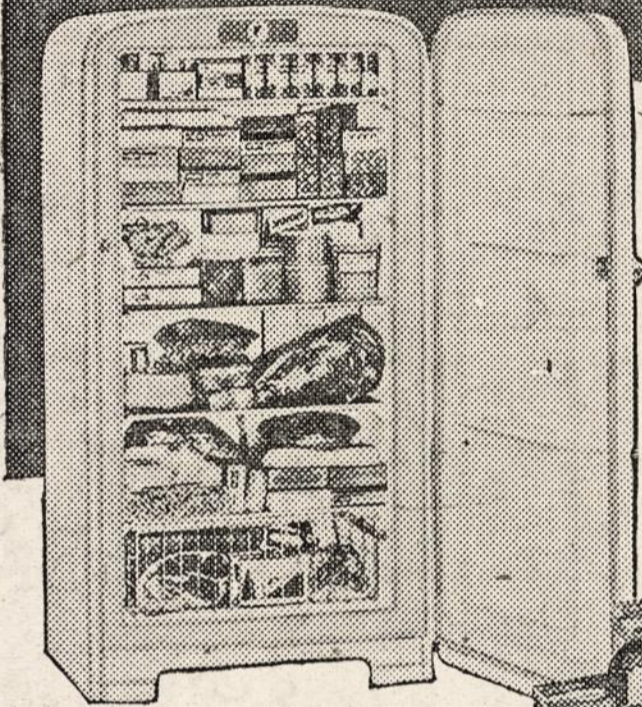
on this Admiral

FREEZER FULL OF FOOD!

Think of it! All this for

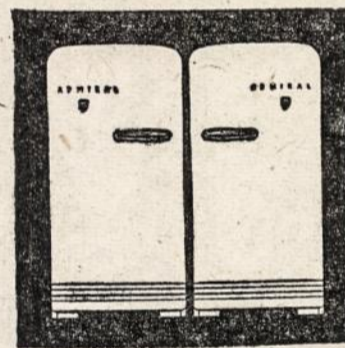
ONLY

\$4.65 A WEEK

NEW 1953 11 cu. ft. ADMIRAL
WITH ALL THESE FEATURES

- Convenient Upright Design
- More Food Space in Far Less Floor Space
- Porcelain Enamel Interior
- Removable Wire Basket
- 3 Sharp-Freeze Shelves
- 5-yr. Protected Power Unit

NEW! MADE FOR
EACH OTHER!

Twin-styled foodkeepers—an Admiral first! Freezer above makes a perfect match with any of 3 Admiral refrigerator models. Available with right or left hand doors to suit any kitchen arrangement.

Admiral 11 cu. ft.
Upright Freezer \$429.95

Huge Supply of
Quality Frozen Food \$75.00

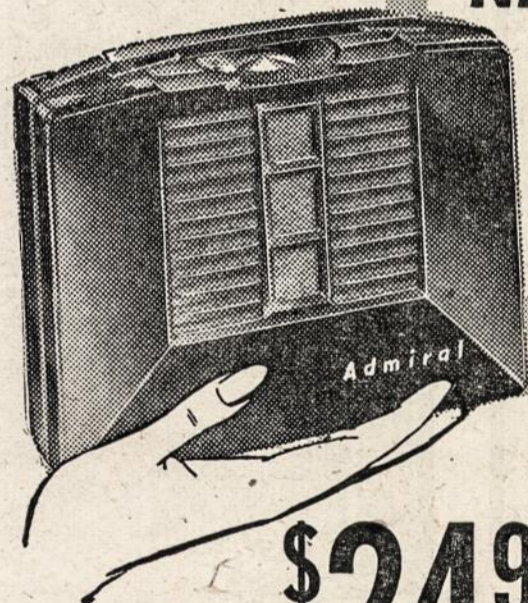
Total Value \$504.95

You Pay Only \$399.95

YOU SAVE \$105

NEW MIDGET MASTERPIECE!

1954 Admiral "PERSONAL" PORTABLE

\$24.95
less
batteries

Tiny, yes... but oh-so-powerful! Biggest speaker ever in a radio so small! Plays instantly... with power plus! Built-in "Ferro-Scope" antenna. Beautiful plastic case in ebony, maroon, green or gray. The greatest personal portable ever! Come in, see it here—today!

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE & FURNITURE CO.

2876 West Cermak Road

Blshop 7-3333

Open Monday and Thursday Evenings

Išpažintis, palaiminimas ir atgaila

(Pastabėlės iš dramos
konkurso ginčo)

Dramos veikalų konkurso komisijos sekretorius St. Tamulaitis, viešai aiškindamasis, kaip jis rašė, braukė, praleidinėjo protokole faktus, sako, kad Kultūros Fondui pasiūstasis ir A. Škėmos paskelbtasis protokolas esąs falsifikatas, nes, be kitų "ydy", jo (St. Tamulaičio) vieno tepasirašytas. Rašytojų draugijos pirm. B. Babrauskas per "Draugą" palaimino komisijos ir jos sekretoriaus veiklą, protestuodamas, kad "Naujienose" negavo to išrišimo paskelbti. Išpažintis buvo St. Tamulaičio, o atgailą daro A. Škėma...

Ginčo eigą stebint, kyla abejonų, ar St. Tamulaitis su savo dramos konkurso istorijos aiškinimu ("N.", geg. 7 d.) nepriartėjo prie netikros, gal net šventvagiškos, išpažinties?...

Jis nemini svarbaus, kai kurių komisijos narių neslepiano dalyko, būtent: posėdy protokolo nesurašius, buvę vertintojų pasirašyta tuščiam lape. Kitaip sakant, komisija pasitikėjo, kad protokolas bus toks geras, kokį jo rašytojas surašys. Taigi, jei posėdy parašai buvo duoti, kodėl sekretorius to fakto nepaminėjęs ir nepaaiškines imasi teigti, kad negalėjęs veikiai komisijos narių parašus surinkti? Koks buvo reikalas antrą kartą parašus rinkti?

Na, dar kitas dalykas. Jei Kultūros Fondui pasiūstasis protokolas ar jo nuorašas tėra falsifikatas, kad tik vieno sekretoriaus tepasirašytas, iš analogijos peršasi išvada, gal tiek pat niekingas ir St. Tamulaičio "Naujienose" paskelbtasis dramos konkurso istorijos aiškinimas, kurs tėra irgi tik jo vieno pasirašytas? O "oficialių" ir "tikrųjų" protokolų ar neprireiks St. Tamulaičiui ir daugiau dar rašyti ir skelbti? Iš jo "Naujienose" paskelbtojo protokolo negalima sužinoti tikrojo Nijolės veikalo vardo, nes jis rašomas kartą "Vienas ir Visi", o kitąsyk — "Vienas ir Kiti". Tiesa, skirtinga tik viena raidė, bet katra tikroji, "oficialioji"?

Kai kunigas per išpažintį laimina ir duoda išrišimą, tur būt, jis nežino, ar išpažintojo atvirai ir nuoširdžiai norima apsivalyti nuo kipšiuoko pagundos darbėlių. Rašytojų draugijos pirmininkui žinomi Dramos konkurso komisijos netvarkingi darbai ir ypač neteisėtoji atskirų jos narių veikla, tačiau, nepaisant to, jis viešai stoja tos netvarkos ir neteisėtumo pusėn... Gaila, kad atgailaudamas A. Škėma pamaldas tik už jury komisijos narius teuzpirko.

Teatro Ziūrovas

PAVASARINĖ
"NAUJIENŲ"
GEGUŽINĖ
birželio mėn. 21 d.
LIBERTY GROVE PARKE
WILLOW SPRINGS, ILL.

BEE JAY STORES

1953 PHILCO DAIRY BAR REFRIGERATOR

with Exclusive
CHEESE KEEPER

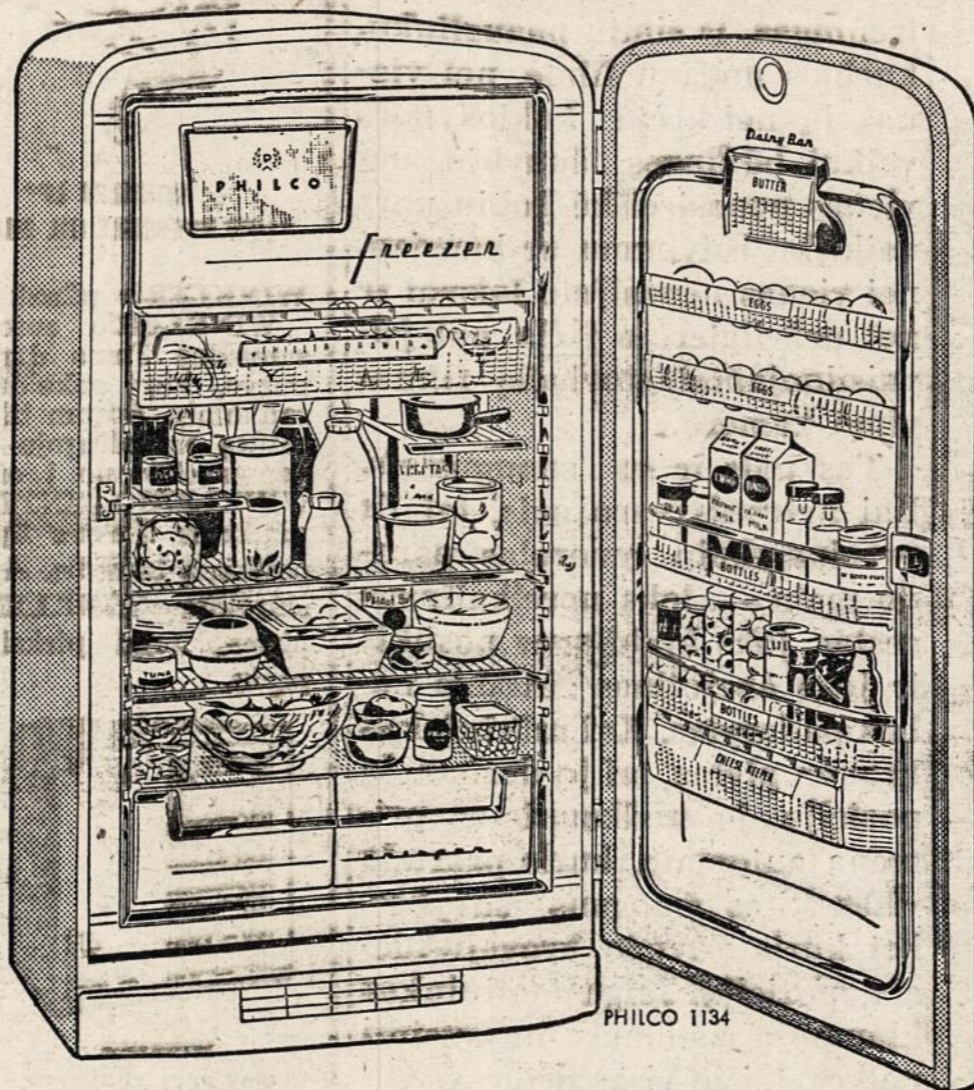

Built-in compartment specially designed and equipped to preserve cheese freshness and flavor as recommended by U.S. Department of Agriculture. Offered only by Philco, and now here at new low price in the Philco 736.

\$269⁹⁵

See its extra big built-in freezer... fully Adjustable Shelves... new "Key Largo" Color Styling.

Now \$70 LESS
than a
year ago

**NEW! HUGE
11 cu. ft.**

PHILCO 1134. Unmatched at the price for convenience, size and quality! Dairy Bar, Cheese Keeper, Butter Keeper, plus these...

Luxury Features

HUGE 2.2 cu. ft. FREEZER
Space for up to 77 lbs. of frozen foods.

Fully Adjustable Shelves
Arrange them to suit yourself.

Twin Porcelain Crispers
Keep vegetables and greens fresh, crisp in "Moist" cold.

★ ★ ★

**SPECIAL
EASY TERMS**

Own a new 1953 Philco Refrigerator... as low as **\$199⁹⁵**

BEE JAY STORES

15 West Hubbard Street

Whitehall 4-3253

Open Monday and Thursday Evenings

ŽMOGUS SOVIETŲ FILME

Tuoj po Antrojo Pasaulinio karo mane savotiškai paveikė ir nuteikė šūkis, kuris pasirodė sumuštos Vokietijos miestuose ir kuriuo norima buvo išreikšti visų demokratiškai nusiteikusių vokiečių nusivylimą per daugiau negu 10 metų viešpatavusiu hitlerizmu: "Viešpatie, leisk mums vėl klysti".

Kaip sunku gyventi režime, kuris "neklęsta", galima įsitikinti, pamačius šiuo metu Annex kine rodomą "Kelionių po TSRS" filmą.

Eidamas į filmą, žinojau, kad jis yra propagandinis ir kad objektyvaus TSRS gyvenimo nepamatysiu. Apie kraštą, kuriame veikia specialios propagandos įstaigos, kur tūkstančiai tarnautojų, vadinamų agitatoriais, gauna algas tik tam, kad nuolatos įtikinėtų gyventojus bolševikinio režimo pranašumu, gana sunku susidaryti objektyvų vaizdą. Tuo labiau iš filmo, kuris pagamintas parodyti užsieniečiams. Bet ėjau į jį, tikėdamas atrasti, gal būt, šį tą naujo: juk jau daugiau nei 10 metų praėjo, kai mačiau Sovietų Sąjungą. Per tą laikotarpį galėjo įvykti daug pasikeitimų.

Nežiūrint, tačiau, gražių vaizdų, naujai pertvarkytų gatvių, vaikų namų ir atsikuriančių kelių tautinių respublikų, jų tarpe ir Latvijos, parodymo.

Enjoy all the
HOT WATER
you are paying for!

E. STEVENSON
will inspect your
hot water system—
FREE

Rheem Gas Water Heaters are approved by Good Housekeeping and The American Gas Association.

Do you know if your supply of hot water is adequate? Do you know if you are getting the maximum benefit from your fuel dollar? Call us now for a free inspection of your hot water system. It may save you money!

You can rely on **RHEEM**

If you need a new water heater Rheem is by far your best buy! Dependable... automatic... economical. Choose from our complete Rheem line.

PRESSURE-PROVED

The inner tank of every Rheem Water Heater is fully tested at a water pressure twice as great as ever needed for normal use — your assurance of 100% satisfaction!

E. STEVENSON

6106 So. Western Ave.

HEmlock 4-4900

12—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JUNE 13, 1953

ir šiame filme mane labai atgrasiai nuteikė vienas objektas, kurį, turėdamas progos gyvą pažinti Sovietų Sąjungoje, visada pajusdavau pasibaurėjimą bolševikiniu režimu. Tas objektas — tai tarybinis arba sovietinis žmogus.

Per visą, gana ilgai užtrunkantį, filmą, kuriame daug gelių, daug naujai statomų gigantiškų namų, daug plakatų ir šūkių, šen bei ten pasirodo ir visą tą gražų vaizdą sukūrus sovietinis žmogus. Filme jis žaidžia mokykloje, dalyvauja komjaunimo programoje, paskui stato namus, kasa kanalus, tiesia kelius, sausina pelkes ir kuria didingą Sovietų Sąjungą. Mėgstantiems gigantišką ir imponantišką spalvomis pagražintus, vaizdus bei nepažįstantiems Sovietų Sąjungos, jis gal visiškai nebekris į akis. Bet turėjusiam progos bendrauti su tuo žmogumi jis ir čia neabejotinai sukels gailėsio jausmą.

Visur, kur tik jis pasirodo, turi prieš akis ne gyvą žmogų, bet automatą. Net vaikai, kurie žaidžia poilsio namuose, kurie gamina mažų lėktuvukų modelius, kurie šoka ir dainuoja, nieko savy neturi iš tos laisvės ir iš to nerūpestingumo, kuri mes įpratę matyti vakarų pasaulio vaikuose. Jeigu jie šypsosi, tai šypsosi vienodu, sustingusiu šypsniu, jeigu jie juda, tai matai, kad tie judesiai yra daugelį kartų kartoti ir išmokti, jeigu jie reiškia kuom nors susižavėjimą, tai taip, kaip juos išmokė auklėtojas ar mokytojas. Visur režišūra ir treningas. Iš šimtu paugliukų, kuriuos mačiau filme, nei vienas jų neiškrėtė kokios nors vaikai būdingos šunybės, nei vienas nepasireiškė koku nors vaikišku išdykumu ar kaprizu, nei vienas nepasijuto laisvai ir net nežvilgterėjo į čia pat įvaizduojamai stovinčią filmavimo kamerą.

Tas pats ir su suaugusiais. Kai aviganis varo avis, tai jis praeina, kaip generolas parado metu — joks nereikalingas gestas, joks klaidingas posūkis ir joks abejotinas žingsnis nebus padarytas. Kai mūrininkas krauna plytas, tai jo darbas, jo pozicija, jo susikaupimas primena automato, kuris prarado visas kitas žmogaus savybes, bet kuris pavirto krovėju-idealų, poziciją. Jeigu matininkas klamuoja žadamas nusausti pelkes, tai jo visas dėmesys sukauptas būtinai į derlingus kviečių plotus, kurie po kelerių metų suvilnys tose pelkėse. Visur praeina kažkokie menekėnai, kurie dirba, pluša, stato, kasa ir matuoja, bet kurie niekada nepasijunta laisvai, kurie nejuokauja, kurie nesupyksta ir kurie, gink Dieve, niekada nesuklysta.

Stebėdamas tą filmą, kažkodėl prisiminiau aną vokiečių posakį ir nežiūrint to, kad jame bangavo Lietuvą primenantieji Latvijos laukai, galvojau, kad, gal būt, ir tuos laukus apsimoka prarasti, kad gyventum laisvai klystančių žmonių tarpe.

D. D.

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS
DABAR YRA LAIKAS IRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

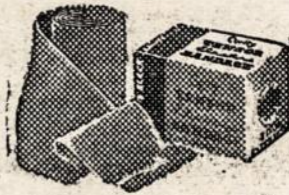
Tel. VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

An elastic bandage
that's truly elastic!
... **TENSOR** by

(BAUER & BLACK)

Because TENSOR's elasticity depends on LIVE RUBBER THREADS rather than some special fabric weave, TENSOR provides exact pressure control. Doctors recommend TENSOR to relieve muscle sprains, varicose veins, phlebitis and as a chest binder in whooping cough and pleurisy. And TENSOR is the true-elastic bandage that's light-weight, inconspicuous and quick laundering—with non-ravel edges.

\$120 2" x 5 1/2" yard roll, Larger sizes in stock

PAUL SURGICAL CO.

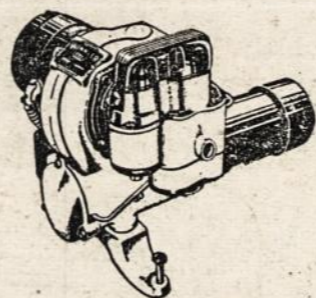
6161 So. Kedzie Ave.

Chicago, Illinois

GESAS IR ALIEJUS! JEI TURIT 1951-2 M. PERMITUS, MES ĮDĖSIME JUMS PEČIUS

INVESTUOKITE savo dolerius IŠMINTINGAI!

PADIDINKITE SAVO NUOSAVYBĖS VERTE

WINKLER LP*

*LOW PRESSURE OIL BURNERS

WINKLERio žemo spaudimo ALIEJAUS PEČIAI. Apsimoka vien tik tai aliejaus sandaupos! 10 metų nozzle garantija!

Užeikite ir leiskite Jums parodyti, kodėl geriausia investuoti į šį ALIEJAUS PEČIŲ. Kodėl jis nerūksta, negamina suodžių bei anglių. Pamatysite, kodėl jis vartoja mažiau ALIEJAUS, kodėl jam reikalinga MAŽESNĖ PRIEŽIŪRA; kodėl mūsų kostumeriai pataria savo draugams ir giminėms įsigyti

ALIEJAUS PEČIŲ.

WINKLERio pilnai automatiški stokeriai.

WINKLERio automatiškas apšildymas sumažins Jums darbą ir apsaugos nuo purvo, kurį sukeldavo senas kurenimas rankomis. Automatiškai jis laikys temperatūrą reikalingoje aukštumoje, nekrepdamas dėmesio į oro pakaitas. Garsusis WINKLERIO "INTERPLANT" DRIVE užtikrins Jums ilgą, patikimą tarnybą. Apžiūrėkite WINKLERį pirma, negu pirksite pečių.

TINKAMAS NAMAMS KRAUTUVEMS IŠTAIGOMS DIRBTUVĖMS

FREE HEATING SURVEY

IMMEDIATE DELIVERY

WINKLERio pečiai (furnisai) tinka ALIEJUI... GESUI... ANGLIMS

Turime specialų modelį Jūsų namams, nežiūrint kokį kurą Jūs vartojate — ALIEJŲ, GESŲ ar ANGLIS. Kiekvienas modelis turi didesnį šildymo paviršių, negu paprastieji furnisai, įskaitant ir varomo oro cirkulatorius.

WINKLER EV'RY FUEL FURNACES

Užeikite ir leiskite mums parodyti, kodėl šis yra geriausias jūsų investentas į pečių.

WINKLERIO GARO ARBA SILTO VANDENS PEČIAI (Boileriai)

PASTATYTI ILGAI TARNYBAI

Čia taip pat geriausias Jūsų investentas yra BOILERIŲ, GESŲ arba ALIEJŲ kurenama. Šiuo atveju taip pat užėikite ir leiskite mums parodyti kodėl. Įsitikinsite, kodėl jis Jums geriau atliks darbą; kodėl jis suvarto MAŽIAU ALIEJAUS, MAŽESNIUS geso kiekius. DIENOMIS IR NAKTIMIS patarnaujame prie IVAIRIAUSIŲ RŪŠIŲ apšildymo priemonių.

Pakeičiame dalis. Motorus. Elektros kontroles. Transmisijas. Gerai atliekame ir garantuojame darbą dešimčiai metų. Kainos prieinamos. Taisome pačioje Chicagoje ir tolimuose priemiesčiuose. Turime sunkvežimius ir galime pasiukti tolimas vietas. Kalbame lietuviškai.

Paskambinkite. Atvažiuosim ir apžiūrėsime jūsų pečius.

Autorizuoti ir tiesioginiai dirbtuvės distributoriai

GAS — OIL

ARCHER STOKER CORP.

3827 ARCHER AVE.

LAfayette 3-3138